

Regeling veilig wonen voor decentrale bestuurders

Evaluatie en aanbevelingen

Contactgegevens

Maart 2023

Manja Abraham

mabraham@dsp-groep.nl

Tjisse Bosch

tbosch@dsp-groep.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd door DSP-groep, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. © 2023, DSP-groep, alle rechten voorbehouden.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	8
1.1 Inleiding	8
1.2 Centrale vragen	8
1.3 Achtergrond: bedreiging en intimidatie	9
1.4 Aanpak	11
1.5 Leeswijzer	13
2 De regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders	14
2.1 Aanleiding, opzet en beoogde werking van de regeling	14
2.2 Bekendheid en gebruik van de regeling in de praktijk	17
2.3 Werking van de regeling in de praktijk	19
2.4 Werkgeversverantwoordelijkheid	22
2.5 Resumé	24
3 Brede systematiek beveiliging van de woonsituatie decentrale bestuurders	25
3.1 Brede systematiek	25
3.2 Andere beveiligde beroepsgroepen	30
3.3 Aandachtspunten voor de regeling	32
3.4 Resumé	35
4 Conclusies, lessen en aanbevelingen	36
4.1 Conclusie: mogelijkheden voor verbetering	36
4.2 Lessen voor verbetering van de huidige regeling	37
4.3 Adviezen en aanbevelingen	38
4.4 Hoe verder	42
4.5 Tot slot	43
Bijlage 1 Een eerste raming van mogelijke kosten	44

Samenvatting

Onderzoek

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zet zich met het programma Weerbaar Bestuur in voor de weerbaarheid van politieke ambtsdragers en de ambtelijke organisatie. Voor het functioneren van onze democratie – en voor een goed en betrouwbaar openbaar bestuur – is het noodzakelijk dat bestuurders hun functie zonder bedreiging, intimidatie of (andere) ondermijnende invloeden kunnen uitoefenen.

Er wordt onder meer ingezet op maatregelen voor het veiliger maken van woningen van decentrale bestuurders.¹ Zo is per 1 januari 2021 aan de 'regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers' de 'regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' toegevoegd.² Via deze regeling kunnen bestuurders aanspraak maken op een vergoeding tot een bedrag van € 2.400 (incl. btw) voor het treffen van een vaste selectie preventieve beveiligingsmaatregelen ten behoeve van een veilige woonplek. De kosten voor de preventieve maatregelen worden door decentrale overheden vergoed vanuit hun rol als 'werkgever'.³ Deze bijgevoegde regeling staat ook bekend als de **regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders**.

Op verzoek van de Directie Democratie en Bestuur van het ministerie van BZK onderzocht DSP-groep in het najaar van 2022 de regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders. In het onderzoek spraken we met decentrale bestuurders via individuele en groepsinterviews. We hielden een beknopte enquête en een werksessie waarbij ook (andere) materiedeskundigen hun kennis deelden. Op basis van de onderzoeksresultaten formuleerden we vervolgens adviezen over mogelijke aanpassingen en aanvullende maatregelen ter verbetering van de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders.

Conclusies

Regeling basismaatregelen preventieve beveiliging van de woonsituatie voor decentrale bestuurders

Ten aanzien van de opzet en het gebruik van de regeling concluderen we het volgende:

- 🕒 De regeling heeft als doel de veiligheid van woningen van decentrale bestuurders te verhogen. Met duidelijkheid over de vergoeding van een afgebakende set maatregelen beoogt de regeling een minimale uniforme beveiligingsstandaard voor fysieke beveiligingsmaatregelen te verkrijgen, die in de regel in sobere uitvoering getroffen moeten kunnen worden. Daarmee wordt ook beoogd de inzet van preventieve maatregelen te depolitiseren dan wel buiten het publieke debat te plaatsen.

¹ Burgemeesters, wethouders, commissarissen van de Koning, gedeputeerden, Dijkgraven en leden van het Dagelijks Bestuur.

² Zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-49908.html>.

³ Om verwarring te voorkomen; de kosten worden dus *niet* vergoed vanuit het ministerie van BZK.

- ③ De beoogde werking wordt in enige mate en bij een deel van de decentrale bestuurders behaald, maar er is ruimte voor verbetering. Volgens betrokkenen is sprake van een voorzichtige eerste stap. Respondenten geven aan zich na het treffen van preventieve maatregelen veiliger te voelen. In hoeverre er daadwerkelijk minder incidenten plaatsvonden is op basis van dit onderzoek niet vast te stellen.
- ③ Over het gebruik van de regeling constateren we het volgende:
 - De regeling is bij ruim de helft van de bestuurders en decentrale overheden bekend. Dit zou verder kunnen worden verbeterd. Er zijn verschillen in bekendheid tussen gemeenten, provincies en waterschappen, tussen bestuurlijke functies en tussen regio's. Verder zijn er misverstanden door onjuiste of onvolledige beelden van de (bekend veronderstelde) regeling, onder meer over de rol van de gemeenteraad bij toekenning. Dat leidt tot (ervaren) drempels voor het gebruiken van de regeling.
 - De regeling wordt relatief weinig gebruikt. Naast onbekendheid met de regeling zijn daarvoor de belangrijkste motieven het ontbreken van de behoefte aan maatregelen, het beperkte bedrag, de beperkte selectie van maatregelen en de blijvende (ervaren) dreiging van publiek debat. De behoeften van bestuurders hangen samen met hun (type) woning.
 - De geëxpliciteerde werkgeversverantwoordelijkheid introduceert een maximerende prikkel. Overheidsorganisaties kunnen aanvullend op de regeling maatwerk bieden – en dat gebeurt ook in de praktijk – maar de regeling werd juist ontwikkeld omdat maatwerk niet overal vanzelfsprekend is. Concluderend ervaren juist bestuurders die het meest baat hebben bij deze regeling nog altijd willekeur en afhankelijkheid van hun overheidsorganisatie en het vertegenwoordigend orgaan.

Bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders

De regeling staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie. De belangrijkste bevindingen ten aanzien van de bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders zijn:

- ③ Voorliggend aan de regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' wordt – ter ondersteuning van de individuele verantwoordelijkheid van bestuurders – op basis van het politie keurmerk veilig wonen getoetst of woningen voldoen aan de Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW)-eisen op het gebied van inbraakpreventie en sociale veiligheid. Eventuele kosten zijn dan ook voor rekening van de bestuurder. Voorts kunnen politieke ambtsdragers een woningscan krijgen met toets op bouwkundige en elektronische maatregelen en het gedrag van de bewoners. De woningscan van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) is gratis beschikbaar voor politieke ambtsdragers (de kosten voor de scans worden gedragen door het Rijk/BZK). De kosten voor de opvolging van adviezen behoren tot de individuele verantwoordelijkheid en zijn daarmee voor de bewoner/bestuurder. Het keurmerk PKVW is een eis om aanspraak te kunnen maken op de regeling.
- ③ De regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' voor decentrale bestuurders expliciteert de werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden. De verantwoordelijkheid van werkgevers

volgt op de individuele verantwoordelijkheid en reikt tot aan de grenzen van mogelijkheden voor de werkgever.

- ③ Het stelsel Bewaken en Beveiligen wordt aanvullend ingezet bij concrete aanwijzingen van dreiging. Er is sprake van maatwerk en risico-inschatting. Daarboven, ten aanzien van het stelsel Bewaken en Beveiligen, heeft de overheid een zorgplicht.
- ③ Ter lering en inspiratie is in dit onderzoek gekeken naar maatregelen ten aanzien van de beveiliging van de woonsituatie van werknemers van het Openbaar Ministerie (OM). Het OM maakt voorafgaand aan de inzet van basismaatregelen voor haar medewerkers een situationele beoordeling van de (woon)situatie. Hieruit volgt maatwerk dat op voorhand niet is gebonden aan budgetten en voorgeschreven maatregelen. Het OM hanteert daarbij procedurele waarborgen via een systeem van lokale onafhankelijke advisering met een centrale toets ten behoeve van harmonisatie. De beveiligingsmaatregelen vloeien voort uit de werkgeversverantwoordelijkheid van het OM.

Lessen en aanbevelingen

Dit onderzoek bevestigt eerdere signalen uit de praktijk dat een aantal bestuurders de maatregelen en het bedrag uit de regeling beperkt vinden, en dat in het bredere systeem van beveiligingsmaatregelen mogelijk gaten zitten. In dit onderzoek wordt – met de input van decentrale bestuurders en (andere) materiedeskundigen – een aantal aanbevelingen gedaan over mogelijke aanpassingen en aanvullende maatregelen:

1. Herijken van de toekenning van preventieve maatregelen door decentrale overheden. Overweeg daarbij:
 - a. advisering door onafhankelijke beveiligingsexpert met kennis van de lokale situatie toe te voegen aan de regeling als voorwaarde voor een (meer) situationele beoordeling;
 - b. centrale toetsing van deze adviezen (t.b.v. harmonisatie en standaardisering).Onafhankelijke advisering over preventieve beveiligingsmaatregelen kan worden ingezet ter verbetering van de lokale toekenning van maatregelen. In dat geval draagt het bij aan objectivering. Het onafhankelijk advies kan echter ook worden gebruikt om de toekenning van maatregelen los te koppelen van decentrale overheden. In dat geval wordt het onafhankelijk advies opgevolgd door de centrale toekenning van maatregelen. Waarbij overigens risico's kunnen ontstaan in relatie tot de bredere werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden.
2. Bedrag verhogen (bij voorkeur o.b.v. maatwerk):
 - a. advies over maatregelen op basis van situationele (risico)beoordeling;
 - b. mogelijkheid voor situationeel opschalen van de maatregelen, waaronder aansluiting op de Rijks Alarmcentrale;
 - c. flexibiliteit in kosten ten aanzien van het type en de staat van de woning.
3. Verbreden van de regeling van 'woning' naar woonomgeving. Betrek daarbij in ieder geval elektronische maatregelen, online maatregelen en maatregelen die zijn gericht op gedrag.
4. Verbreden van de regeling van objectieve veiligheid naar ook subjectieve veiligheid.

5. Verbreden van de regeling van middelen voor fysieke maatregelen naar ook gedrag en het sociaal systeem van de bestuurder: handelingsperspectief.
6. Houden van veiligheidsgesprekken op gezette momenten (van belang om drempels te verlagen):
 - a. bij start van de functie, na x-tijdsperiode en bij concrete aanleiding;
 - b. proactief aanbieden van gesprekken, niet op basis van vragen van bestuurders;
 - c. bij inzet van (zwaardere) maatregelen: periodiek herhalen/herijken van de situatie.
7. Blijvend investeren in de bekendheid van de regeling en in het kennisniveau van bestuurders en overheden. Benut daarbij de beroepsverenigingen van decentrale bestuurders.

Uit het onderzoek vloeit een aantal concrete aanbevelingen voort. Het is echter te vroeg om hieraan een implementatieplan en bijbehorende kosten te verbinden. Wel zijn in bijlage 1 een aantal kaders en uitgangspunten opgenomen die kunnen worden gebruikt voor een raming van mogelijke kosten en maatregelen. Voordat de aanbevelingen verder kunnen worden uitgewerkt dient een aantal keuzes te worden gemaakt. Bijvoorbeeld de overweging in hoeverre de huidige regeling centraal moet en kan worden vormgegeven. Wordt gekozen voor centraliseren ten behoeve van harmonisatie en de gevraagde minimum standaard, of wordt gekozen voor maatwerk waarbij een regeling mogelijk niet meer nodig is? Of wordt de regeling in decentrale vorm behouden, waarbij wel wordt ingezet op een verbreding van de regeling met een hoger bedrag en een bredere selectie van maatregelen, met risico op blijvend 'gedoe' met drempels voor de individuele bestuurder? De beslissingsbevoegdheid ligt bij het Ministerie van BZK, in samenspraak met stakeholders.

Tot slot

De noodzaak voor verbetering van de veiligheid van decentrale bestuurders staat niet ter discussie. Het verdient aanbeveling de regeling te blijven zien in het bredere palet van maatregelen die zijn gericht op de vergroting van weerbaar bestuur. We zien dat er veel bereidheid is onder de geïnterviewde materiedeskundigen om verdere uitwerking te geven aan de regeling. We hopen dat dit momentum wordt aangegrepen de regeling naar een hoger niveau te tillen en een aantal essentiële keuzes te maken. De uitkomsten van dit onderzoek bieden daarbij een mogelijk eerste opstap.

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zet zich met het programma Weerbaar Bestuur in voor het verhogen van de weerbaarheid van politieke ambtsdragers en de ambtelijke organisatie. Voor het functioneren van onze democratie - en voor een goed en betrouwbaar openbaar bestuur - is het noodzakelijk dat bestuurders hun functie zonder bedreiging, intimidatie of (andere) ondermijnende invloeden kunnen uitoefenen. In het licht van de toenemende intimidatie en bedreiging van politieke ambtsdragers⁴ en het brede offensief van het kabinet tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit krijgt het waarborgen van veiligheid extra belang.

Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt onder meer ingezet op maatregelen voor het veiliger maken van woningen van decentrale bestuurders⁵. Zo is per 1 januari 2021 aan de 'regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers' de 'regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' toegevoegd⁶, waardoor decentrale bestuurders aanspraak kunnen maken op een vergoeding tot een bedrag van € 2.400 (incl. btw) voor het treffen van een vaste selectie preventieve beveiligingsmaatregelen ten behoeve van een veilige woonplek. De kosten voor de preventieve maatregelen worden door decentrale overheden vergoed vanuit de rol van 'werkgever'. In onderhavige rapportage verwijzen we hiernaar als de *regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders* of korter: de *regeling veilig wonen voor decentrale bestuurders*.

Onderzoek

De minister van BZK heeft toegezegd om de ministeriële regeling veilig wonen voor decentrale bestuurders een jaar na wijziging te evalueren. Op verzoek van de Directie Democratie en Bestuur van het ministerie van BZK heeft DSP-groep najaar 2022 onderzoek uitgevoerd naar deze regeling. Het onderzoek omvat een evaluatie van de ministeriële regeling preventieve beveiligingsmaatregelen - waarmee invulling wordt gegeven aan de toegezegde evaluatie. Op basis van de onderzoeksresultaten zijn vervolgens adviezen geformuleerd over mogelijke aanpassingen en aanvullende maatregelen ter verbetering van de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders.

1.2 Centrale vragen

Het doel van het onderzoek is allereerst zicht geven op het gebruik en de werking van de regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders. Daarnaast dient de evaluatie de bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders in kaart te

⁴ Zo blijkt uit de 'Monitor Integriteit en Veiligheid 2022' (I&O Research, Bureau BING i.o.v. het ministerie BZK) dat het percentage politieke ambtsdragers bij decentrale overheden dat vanuit hun functie te maken had met agressie of geweld, is gestegen van 23% in 2014 naar 49% in 2022. Tegelijkertijd neemt de registratie van incidenten licht af en daalt het aangiftepercentage.

⁵ Burgemeesters, wethouders, commissarissen van de Koning, gedeputeerden, Dijkgraven en leden van het Dagelijks Bestuur.

⁶ Zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-49908.html>

brengen. Op basis daarvan worden adviezen geformuleerd over mogelijke aanpassingen en aanvullende maatregelen ter verbetering van de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders.

De volgende vragen staan in het onderzoek centraal:

1. De regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders

- ③ Hoe ziet de huidige regeling eruit en wat is de beoogde werking van de regeling?
- ③ In hoeverre is de regeling bekend bij de bestuurders van decentrale overheden?
- ③ In hoeverre gebruiken decentrale bestuurders de regeling, en waarom wel of niet?
- ③ In welke behoeften voorziet de regeling wel, en in welke behoeften niet?

2. Bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders

- ③ Welke (preventieve) beveiligingsmaatregelen rondom de beveiliging bij de woonsituatie van decentrale bestuurders zijn buiten de regeling nog meer beschikbaar?
- ③ Hoe verhoudt de huidige regeling zich tot deze bredere systematiek en in het bijzonder het stelsel Bewaken en Beveiligen? En wat is daarin de werkgeversverantwoordelijkheid?
- ③ Welke lessen kunnen worden geformuleerd op basis van mogelijke parallellen met de beveiliging van vergelijkbare (beveiligde) beroepsgroepen?

3. Lessen en aanbevelingen

- ③ Welke lessen kunnen worden geformuleerd ter verbetering van de huidige regeling en ter verbetering van de algehele beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders?
- ③ Welke mogelijk aanvullende beveiligingsmaatregelen kunnen worden geadviseerd omtrent de beveiliging van de woonsituatie voor decentrale bestuurders en wat zijn daarbij redelijkerwijs te verwachten kosten?

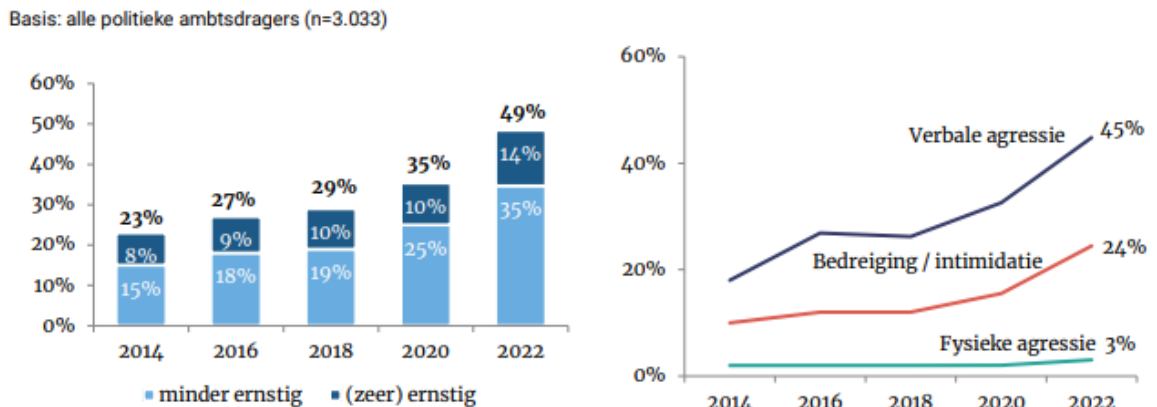
1.3 Achtergrond: bedreiging en intimidatie

In dit onderzoek sluiten we aan bij de definities van bedreiging en intimidatie uit de Monitor Integriteit en Veiligheid. Deze monitor wordt sinds 2010 tweejaarlijks uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van BZK. In de monitor wordt bedreiging gedefinieerd als een concrete uiting om iemand, of diens naasten, wat aan te doen. Intimidatie wordt gedefinieerd als vaak minder concreet en/of indirect en roept vooral een gevoel van onveiligheid bij de getroffene op. Bedreiging en intimidatie kunnen verschillende vormen aannemen: onder druk zetten, provoceren, chanteren, vernielen van persoonlijke bezittingen, stalken, seksuele intimidatie, versturen van een dreigbrief of e-mail, uitingen via sociale media of het op andere wijze afgeven van een 'signaal'.⁷

⁷I&O Research, Bureau BING, (2022). Monitor Integriteit en Veiligheid 2022. Amsterdam. P.17.

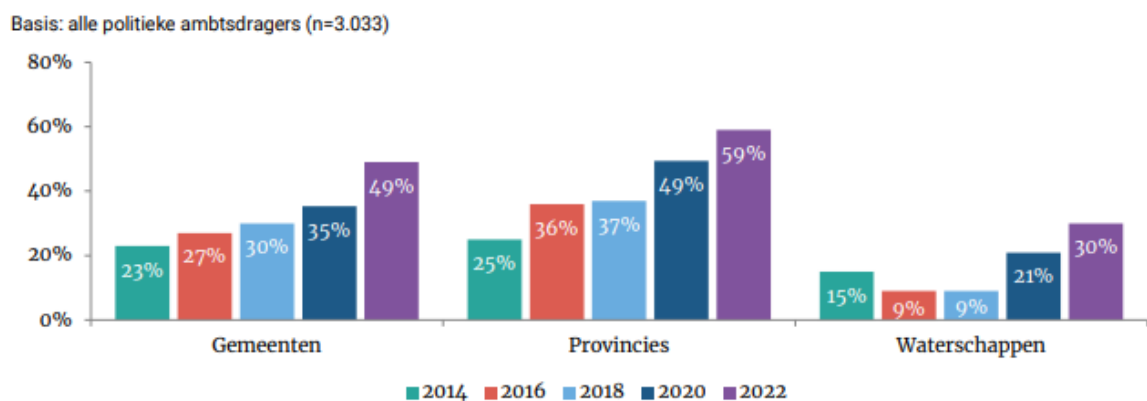
Uit de meest recente monitor integriteit en veiligheid (2022) blijkt dat politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen steeds meer agressie en geweld ervaren, waaronder bedreiging en intimidatie. Politieke ambtsdragers zijn zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. We lichten hier drie trends uit die van belang zijn voor de context van dit onderzoek.

Figuur 1.1 Ervaring met agressie en geweld in de afgelopen twaalf maanden⁸

Er is een toename zichtbaar voor alle vormen van ervaren agressie en geweld, waaronder bedreiging en intimidatie. De trend lijkt tussen 2020 en 2022 te versnellen, zowel voor (zeer) ernstige als minder ernstige incidenten. Dit wordt overigens onderschreven door respondenten in dit onderzoek. Zij ervaren een verruiming in het maatschappelijk debat (ook online, denk hierbij ook aan hoaxing) en zien intimide en (be)dreiging op meerdere beleidsdossiers: van ondermijning, asiel en stikstof tot (gevoelige) lokale thema's.

Figuur 1.2 Ervaring met agressie en geweld naar bestuurslaag⁹

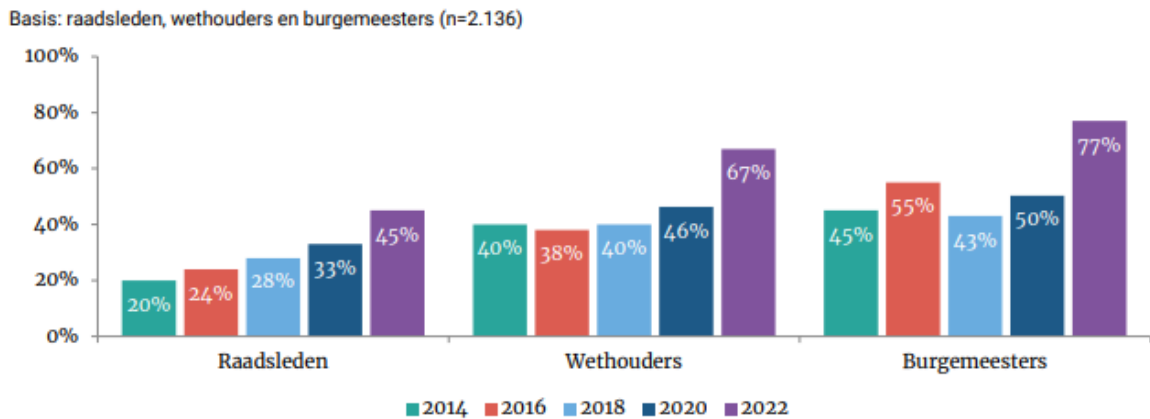

⁸ I&O Research, Bureau BING, (2022). Monitor Integriteit en Veiligheid 2022. Amsterdam. P.17.

⁹ I&O Research, Bureau BING, (2022). Monitor Integriteit en Veiligheid 2022. Amsterdam. P.19.

Uitgesplitst naar bestuurslaag is de toenemende ervaring met agressie en geweld zichtbaar voor zowel gemeenten, provincies als waterschappen. Waarbij politieke ambtsdragers van gemeenten en provincies meer agressie en geweld ervaren dan politieke ambtsdragers van waterschappen.

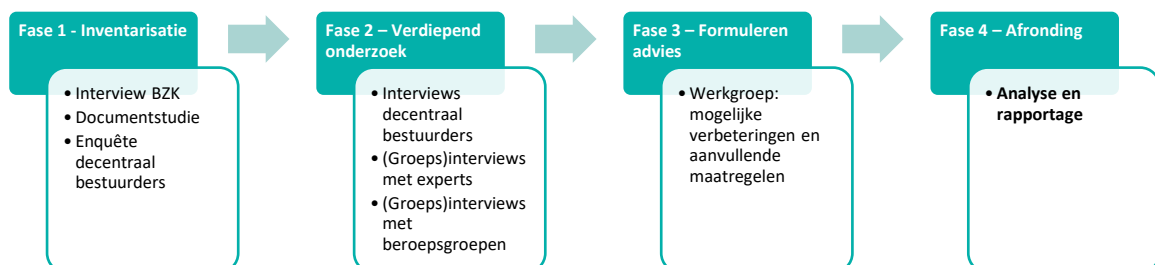
Figuur 1.3 Ervaring met agressie en geweld naar politieke functie bij gemeenten¹⁰

Uitgesplitst naar functie bij gemeenten is tot slot zichtbaar dat driekwart van de burgemeesters agressie en geweld ervaart. Het zijn echter niet alleen de burgemeesters die hiermee worden geconfronteerd; ook twee derde van de wethouders ervaart agressie en geweld. Voor beide functies is een opvallende toename zichtbaar tussen 2020 en 2022. In dit onderzoek wordt het belang van preventieve beveiligingsmaatregelen dan ook onderschreven: meerdere respondenten benadrukken het belang van preventieve beveiliging voor burgemeesters én wethouders die net als burgemeesters worden geconfronteerd met bedreiging en intimidatie.

1.4 Aanpak

Om de vragen te beantwoorden hebben we verschillende onderzoeksmethoden ingezet. De aanpak is hieronder schematisch samengevat, we lichten deze kort toe.

¹⁰ I&O Research, Bureau BING, (2022). Monitor Integriteit en Veiligheid 2022. Amsterdam. P.20.

Het onderzoek is opgedeeld in verschillende fasen. In fase 1 is na een startinterview met betrokken beleidsmedewerkers van het ministerie van BZK een analyse gemaakt van de opzet, de beoogde werking en de beoogde uitkomsten van de regeling. Daarvoor is een documentanalyse uitgevoerd van relevante (wets- en beleids)documenten. Vervolgens is een verkorte enquête uitgevoerd onder decentrale bestuurders om inzicht te verkrijgen in de bekendheid en het gebruik van de regeling. Om de enquêtedruk voor bestuurders te beperken is voor dit onderzoek aangesloten bij een lopende enquête onder decentrale bestuurders.¹¹ Uiteindelijk beantwoordden 196 decentrale bestuurders vijf vragen over de regeling veilig wonen voor decentrale bestuurders (170 respondenten zijn afkomstig van gemeenten, 21 van provincies, en 5 van waterschappen).

In fase 2 is de werking van de regeling in kaart gebracht aan de hand van acht semigestructureerde interviews met decentrale bestuurders van zes gemeenten en twee provincies. De interviews zijn gericht op hoe bestuurders de regeling in de praktijk ervaren: wat werkt wel of niet goed, sluit de regeling aan bij de behoefte van bestuurders en hoe verhoudt de regeling zich tot de bredere systematiek van maatregelen omtrent de woonsituatie? Ook de relatie tot het stelsel Bewaken en Beveiligen, de werkgeversverantwoordelijkheid en mogelijke verbeteringen zijn besproken. Respondenten zijn geselecteerd op basis van variatie in functie, met zoveel mogelijk representativiteit in landelijke spreiding en grootte van organisatie. De voorlopige onderzoeksresultaten zijn vervolgens getoetst en verrijkt met twee groepsinterviews met experts en materiedeskundigen. Daarnaast zijn drie beoogde deelnemers die agenda-technisch niet konden aansluiten aanvullend geïnterviewd, waarvan één interview was gericht op mogelijke parallellen met bestaande beveiligingsmaatregelen voor vergelijkbare beroepsgroepen.

In fase 3 heeft tot slot in een werkgroep met decentrale bestuurders en experts plaatsgevonden. In de werkgroep zijn op basis van de onderzoeksresultaten verdere adviezen voor verbetering en aanvullende maatregelen geformuleerd. Voor de werkgroep is een discussionpaper opgesteld met daarin zes stellingen die gebruikt zijn om fundamentele vragen te beantwoorden over het doel en de beoogde werking van de regeling, en over de verbetering van de regeling.

Een klankbordgroep bestaande uit een burgemeester, en vertegenwoordigers van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) en het Bureau Beveiligingsautoriteit (BVA),¹² heeft het onderzoek begeleid. Ze heeft de onderzoekers en de opdrachtgever van BZK geadviseerd over de onderzoeksopzet, de selectie van documenten en te bevragen respondenten en gaf een reflectie op de rapportage. Om de onafhankelijkheid van het onderzoek te borgen lagen de beslissingen of en wijzen waarop adviezen zijn overgenomen altijd bij de onderzoekers van DSP-groep.

¹¹ Deze enquête is uitgezet in het kader van onderzoek naar intimidatie via niet-strafrechtelijke middelen, in opdracht van het WODC. Respondenten waren decentrale bestuurders van gemeenten, provincies en waterschappen. De enquête kon najaar 2022 digitaal worden ingevuld. Hoewel de aanvankelijke enquête ook gericht is op ambtenaren en raadsleden zijn voor onderhavig onderzoek alleen decentrale bestuurders verzocht de vragen over veilig wonen te beantwoorden.

¹² Bureau Beveiligingsautoriteit is verantwoordelijk voor advies over, coördinatie van en toezicht op integrale beveiliging binnen de ministeries JenV en BZK. Het gaat om de integrale beveiliging van organisatie, medewerkers, materieel, informatiesystemen, gebouwen en overige objecten.

1.5 Leeswijzer

In deze rapportage doen we verslag van de bevindingen. In het volgende hoofdstuk gaan we in op de (beoogde) opzet en werking van de regeling in de praktijk. In hoofdstuk 3 belichten we de bredere systematiek van beveiligen van de woonsituatie van decentrale bestuurders. In hoofdstuk 4 gaan we in op de mogelijke lessen en aanvullende maatregelen ter verbetering van de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders.

2 De regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders

De regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' is per 1 januari 2021 in werking getreden. Decentrale bestuurders kunnen met deze regeling aanspraak maken op een tegemoetkoming tot € 2.400 (incl. btw) in de kosten voor het treffen van preventieve beveiligingsmaatregelen ten behoeve van een veilige woonplek. De vergoeding is beschikbaar voor een vaststaand pakket preventieve maatregelen en wordt toegekend zonder beoordeling door een vertegenwoordigend orgaan.

In dit hoofdstuk analyseren we de opzet en beoogde werking van de regeling basismaatregelen preventieve beveiliging, afgezet tegen het gebruik en de werking van de regeling in de praktijk. We gaan achtereenvolgens in op de beoogde werking van de regeling (paragraaf 2.1), de bekendheid en het gebruik van de regeling (paragraaf 2.2), de behoeften waarin de regeling voorziet (paragraaf 2.3), de werkgeversverantwoordelijkheid (paragraaf 2.4) en de eerste lessen en verbeteringen (2.5).

2.1 Aanleiding, opzet en beoogde werking van de regeling

In deze paragraaf beantwoorden we de volgende deelvraag: 'Hoe ziet de huidige regeling eruit en wat is de beoogde werking van de regeling?' Dit doen we aan de hand van de documentstudie en het startinterview met het ministerie van BZK.

Aanleiding

De totstandkoming van de regeling start in 2019 naar aanleiding van signalen uit de Stuurgroep Weerbare Burgemeesters.¹³ De stuurgroep constateert knelpunten in de financiering van preventieve beveiligingsmaatregelen door gemeenten. Onduidelijkheid bij bestuurders en decentrale overheden over welke preventieve beveiligingsmaatregelen zij kunnen nemen – en wie verantwoordelijk is voor de kosten – leidt tot situaties waarin decentrale overheden terughoudend zijn in het financieren van preventieve beveiligingsmaatregelen. Dat resulteert in verschillen tussen gemeenten, politiek debat over de inzet van maatregelen en lokaal in afhankelijkheid van concrete (acute) dreiging.

De nadruk ligt aanvankelijk dus op gemeenten en specifiek op het ambt van burgemeester. De scope van de regeling is in de uitwerking verbreed naar decentrale bestuurders van gemeenten, provincies en

¹³ Memorie van toelichting; Interview ministerie van BZK, 15 augustus 2022.

waterschappen. De minister benadrukt bij de totstandkoming van de regeling het belang van het gezamenlijk doch vanuit ieders verantwoordelijkheid ondersteunen van burgemeesters bij (het voorkomen van) bedreiging en het vergroten van veiligheidsbewustzijn.¹⁴ Als het gaat om de financiering van beveiligingsmaatregelen is de gemeenteraad, als werkgever, het bevoegd orgaan om hierover te besluiten. In reactie op het onderzoek naar de ondersteuning van (kleinere) gemeenten bij de aanpak ondermijning,¹⁵ concludeert de minister later in 2019 dat standaardisering en objectivering van preventieve maatregelen nodig is om besluitvorming op lokaal niveau buiten het publiek debat te houden.¹⁶

Vervolgens adviseert Depla op basis van zijn onderzoek naar de ondersteuning van gemeenten bij de aanpak ondermijning om geen landelijke financiële regeling te ontwikkelen voor gemeenten die bij het treffen van preventieve beveiligingsmaatregelen met onevenredige kosten te maken krijgen. Omdat volgens Depla geen sprake is van een nieuwe taak voor gemeenten, is er conform artikel 2 Financiële verhoudingswet geen reden voor een structurele bijdrage van het Rijk.

Een landelijke regeling kan daarbij, zo is de aanname van Depla, leiden tot 'verzekeraarsgedrag' bij het Rijk (dat wil zeggen: criteria zo streng mogelijke hanteren uit angst voor te veel claims) en tot 'claimgedrag' bij gemeenten voor zaken waar ze zelf financieel verantwoordelijk voor zijn. Depla constateert verder dat de kosten van beveiligingsmaatregelen meestal zodanig zijn dat gemeenten dit zelf kunnen dragen. Voor gevallen waarin de kosten voor beveiligingsmaatregelen niet door de gemeente op te brengen zijn, wordt een procesmatige waarborg geadviseerd met een rol voor de Commissaris van de Koning om te bepalen of terecht een beroep wordt gedaan op een financiële bijdrage vanuit het Rijk in de lokale kosten.¹⁷

Bij de uitwerking van de regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' is in de Stuurgroep Weerbare Burgemeesters en een expertwerkgroep een selectie vastgesteld van preventieve beveiligingsmaatregelen.¹⁸ Deze selectie van maatregelen is aan het ministerie van BZK geadviseerd als minimale preventieve beveiligingsstandaard wat betreft fysieke beveiligingsmaatregelen. Maatregelen gericht op gedrag – waaronder maatregelen voor digitale beveiliging – zijn buiten de regeling geplaatst. Het gehanteerde bedrag wordt onderbouwd met de overweging dat met dit bedrag in de regel alle geselecteerde maatregelen in sobere uitvoering kunnen worden getroffen.

Opzet van de regeling

De 'regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' is toegevoegd aan de zogeheten Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers.¹⁹ De regeling biedt zoals eerder

¹⁴ Kamerstukken II, vergaderjaar 2018–2019, 28 684, nr. 576.

¹⁵ Depla, S. (2019). Ondersteuning (kleinere) gemeenten bij aanpak ondermijning.

¹⁶ Kamerstukken II, vergaderjaar 2019–2020, 28 844, nr. 190.

¹⁷ Zie ook Kamermotie Laan-Geselschap & Van der Graaf: Kamerstukken II, vergaderjaar 2018–2019, 28 684, nr. 552.

¹⁸ Memorie van toelichting. De stuurgroep bestaat uit ambtelijke leden van het ministerie van BZK, het ministerie van JenV, het Openbaar Ministerie, de NCTV, het NGB en de VNG. De expertwerkgroep bestond uit specialisten van de politie, het Openbaar Ministerie, De NCTV, het Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid en Bureau Beveiligingsautoriteit van de ministeries BZK en JenV.

¹⁹ Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 16 november 2018, nr. 2018-0000893805, houdende nadere regels inzake de rechtspositie van staten- en commissieleden, gedeputeerden, commissarissen van de Koning, raads- en commissieleden, wethouders, burgemeesters en de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en de voorzitters van de waterschappen (Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers).

genoemd de mogelijkheid aan decentrale bestuurders voor een aanspraak op een tegemoetkoming tot € 2.400 (incl. btw) voor de daadwerkelijk gemaakte kosten voor het treffen van preventieve beveiligingsmaatregelen ten behoeve van een veilige woonplek waar zij hun hoofdverblijf hebben. De vergoeding is beschikbaar voor een vaststaand pakket aan fysieke preventieve beveiligingsmaatregelen en wordt toegekend zonder beoordeling door een vertegenwoordigend orgaan. De kosten voor deze preventieve beveiligingsmaatregelen worden vergoed door de betreffende decentrale overheid zelf. Om verwarring te voorkomen; er is hiervoor *geen* vergoeding van het ministerie van BZK beschikbaar.

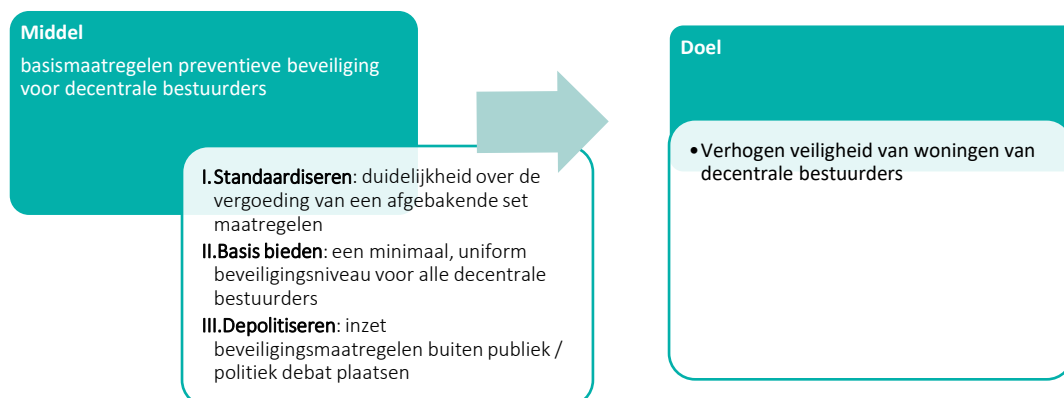
De aanspraak van decentrale bestuurders geldt alleen indien de betreffende woning blijkt een geldig PKVW-certificaat voldoet aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW). Indien een woning niet aan de PKVW-eisen voldoet, dan dient de decentrale bestuurder de kosten voor het nemen van maatregelen om aan het PKVW te voldoen zelf te betalen. Daarmee bakent de regeling de persoonlijke verantwoordelijkheid van bestuurders en de werkgeversverantwoordelijkheid af.

Enkel de volgende preventieve beveiligingsmaatregelen kunnen met de regeling worden vergoed (Artikel 2.9. lid 5 Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers):

1. "beveiliging van de brievenbus;
2. versteviging van de ruiten om braak te beperken;
3. installatie van een deurspion of video-intercom;
4. installatie van een basissysteem waarop een bewakingsstelsel kan worden aangesloten;
5. installatie van een brand- en inbraakwerende kluis."

De beoogde werking van de regeling

De 'regeling basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' beoogt, zo staat vermeld in de memorie van toelichting, "de veiligheid van de woningen van decentrale bestuurders te verhogen". In de werking van de regeling hebben we op basis van de memorie drie mechanismen onderscheiden. Deze zijn weergegeven in onderstaand figuur en vervolgens toegelicht.

I. *Duidelijkheid bieden over de vergoeding van een afgebakende set maatregelen*

Op basis van signalen uit de Stuurgroep Weerbare Burgemeesters is gesteld dat bij decentrale bestuurders en decentrale overheden onduidelijkheid zou heersen over of - en zo ja welke - preventieve beveiligingsmaatregelen zij kunnen nemen en wie verantwoordelijk is voor de kosten. Dat is onwenselijk en werkt drempelverhogend. Om deze onduidelijkheid bij bestuurder en decentrale overheden weg te nemen, is een vergoeding voor een vaststaand pakket met preventieve beveiligingsmaatregelen vastgesteld.

II. *Het garanderen van een uniform basis beveiligingsniveau*

Onduidelijkheid over de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen zou ertoe leiden dat decentrale overheden hierin eigen (deels politieke) keuzes maken. Er ontstaan verschillen tussen decentrale overheden. Decentrale overheden kunnen terughoudend zijn in het financieren van preventieve beveiligingsmaatregelen. Met de gestandaardiseerde set maatregelen wordt tevens een basisset beoogd: een minimale preventieve beveiligingsstandaard waarop iedere decentrale bestuurder moet kunnen rekenen als voorwaarde om het ambt uit te kunnen oefenen.

III. *Het depolitiseren van de inzet preventieve beveiligingsmaatregelen*

Wanneer onduidelijkheid leidt tot individuele afwegingen van decentrale overheden, dan wordt het arbitrair wanneer de inzet van maatregelen onderdeel wordt van het politieke en openbare debat. Met het standaardiseren en objectiveren van de minimale beveiligingsstandaard wordt beoogd de toekenning buiten de (deels politieke) keuze bij decentrale overheden te plaatsen. De regeling beoogt de grens te objectiveren tot waar het onwenselijk is dat de inzet van beveiligingsmaatregelen onderdeel is van het openbare, politieke debat.

2.2 Bekendheid en gebruik van de regeling in de praktijk

In deze paragraaf beantwoorden we de volgende deelvragen: 'in hoeverre is de regeling bekend bij de bestuurders van decentrale overheden?' en 'in hoeverre gebruiken decentrale bestuurders de regeling, en waarom wel of niet?' We baseren ons hierbij op de enquête uitgezet onder decentrale bestuurders van gemeenten, provincies en waterschappen en de verdiepende gesprekken met respondenten uit diezelfde doelgroep.

Bekendheid van de regeling

Op basis van de enquête blijkt dat de regeling bij 61% van de decentrale bestuurders (enigszins) bekend is: 34% kent de regeling, en 27% van de bestuurders geeft aan: 'van de regeling heb ik gehoord, maar ik weet het niet precies'. Daarbij valt het op dat in verhouding vooral onder bestuurders van provincies en burgemeesters de volledige bekendheid van de regeling groot is (respectievelijk 80% en 84%). Ter vergelijking: bij wethouders is slechts 24% bekend met de regeling en heeft 31% van de regeling gehoord. Bij de vergelijking tussen gemeenten valt op dat vooral bij bestuurders van kleine gemeenten met minder

dan 20.000 inwoners de regeling minder vaak bekend is (slechts 21% is met de regeling bekend, 48% kent de regeling niet). Onderstaande tabel geeft de overkoepelende resultaten weer.

Tabel 2.1 Bent u bekend met de regeling waarmee decentrale bestuurders bij hun overheidsorganisatie aanspraak kunnen maken op preventieve beveiligingsmaatregelen aan hun woning?

	Aantal	Percentage
De regeling is mij als bestuurder bekend	66	34%
Van de regeling heb ik gehoord, maar ik weet het niet precies	52	27%
De regeling is mij als bestuurder niet bekend	78	40%
Totaal	196	100%

Bestuurders zijn op verschillende manieren bekend geraakt met de regeling. Zij noemen hierbij hun eigen ambtelijke organisatie, andere decentrale bestuurders of bestuurlijke netwerken, de CCV-woningscan, een artikel in het tijdschrift Binnenlands Bestuur en 'het burgemeestersklasje'. Opvallend is, zo blijkt uit de opmerkingen die worden gemaakt in de enquête en uit de interviews, dat sommige bestuurders weliswaar bekend zijn met de regeling, maar dat zij hier een onjuist of onvolledig beeld bij hebben. Zo zijn er meerdere misverstanden over de rol van de gemeenteraad bij de toekenning van de vergoeding. Deze misverstanden leiden tot vermijdbare drempels in de regeling.

Uit gesprekken met decentrale bestuurders blijkt dat decentrale overheden verschillend omgaan met het attenderen van bestuurders op preventieve beveiligingsmaatregelen. Afhankelijk van hun werkwijze dragen zij bij aan drempels verlagen en het onderwerp normaliseren. Voorbeelden hiervan zijn een gemeente waar nieuwe collegeleden standaard een CCV-woningscan krijgen aangeboden als onderdeel van hun startpakket: bij het ophalen van laptop en toegangspasjes wordt direct een afspraak voor de woningscan gemaakt. Een ander voorbeeld is een Commissaris van de Koning die in een gesprek met aantredende burgemeesters een informatiepakket overhandigt met informatie over beschikbare regelingen. Uit de enquête blijkt ook dat bekendheid met de regeling verschilt tussen provincies. Zo is de regeling bijvoorbeeld relatief onbekend bij bestuurders in Friesland en Noord-Holland (respectievelijk 71% en 44%) in vergelijking met bestuurders in Groningen en Overijssel (respectievelijk 20% en 27%).

Gebruik van de regeling

Het gebruik van de regeling is aanzienlijk lager dan de bekendheid van de regeling. Slechts 11% van de decentrale bestuurders die de vragen in de enquête beantwoordden geeft aan gebruik te maken van de regeling. Ook onder geïnterviewde bestuurders is het gebruik laag. Onderstaande tabel geeft de enquêteresultaten hierover weer:

Tabel 2.2 Maakt u gebruik van de regeling waarmee u bij uw overheidsorganisatie aanspraak kunt maken op preventieve beveiligingsmaatregelen voor uw woning?

	Aantal	Percentage
Ja, ik gebruik de regeling	22	11%
Nee, maar ik ben wel bekend met de regeling	96	49%
Nee, en ik ben ook niet bekend met de regeling	78	40%
Totaal	196	100%

In de enquêteresultaten zijn ook voor het gebruik van de regeling opvallende verschillen zichtbaar. Zo geeft geen enkele respondent van een provincie of waterschap aan de regeling te gebruiken; het aangegeven gebruik komt enkel vanuit gemeentebestuurders. Daarbij maken burgemeesters die de regeling kennen vaker gebruik van de regeling (33%) dan wethouders die de regeling kennen (16%). Verder blijkt de grootte van gemeenten van invloed op het gebruik: met 63% maken bestuurders van gemeenten met 100.000 tot 200.000 inwoners aanzienlijk vaker gebruik van de regeling dan in andere gemeenten (maximaal 18%). Het aantal respondenten van gemeenten met meer dan 200.000 inwoners is te klein om een uitspraak te doen. Tot slot valt op dat vrouwelijke bestuurders die de regeling kennen relatief vaker de regeling gebruiken (25%) dan mannelijk bestuurders die de regeling kennen (17%).

Van de bestuurders die de regeling kennen maar hier geen gebruik van maken, geeft 27% aan de regeling in de toekomst (waarschijnlijk) te willen gebruiken. Dus 73% van de bestuurders die de regeling kennen wil de regeling in de toekomst dus (waarschijnlijk) niet gebruiken. Naast onbekendheid met de regeling zijn op basis van de enquête en de interviews de belangrijkste motieven om de regeling niet te gebruiken:

1. Niet alle bestuurders hebben behoefte aan preventieve beveiligingsmaatregelen.
2. Het bedrag is te beperkt om (adequaate) maatregelen te treffen.
3. De gewenste maatregelen komen niet overeen met de regeling.
4. Bestuurders zijn nog altijd huiverig dat de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen onderdeel wordt van het publiek/politiek debat.

2.3 Werking van de regeling in de praktijk

In deze paragraaf beantwoorden we de volgende deelvragen: 'in welke behoeften voorziet de regeling wel, en in welke behoeften niet?' en 'wat heeft de regeling tot dusverre volgens decentrale bestuurders en experts opgeleverd?' Ook hier baseren we ons op de uitkomsten van de enquête, de verdiepende gesprekken met decentrale bestuurders en de (groeps)gesprekken met materiedeskundigen.

De behoeften waarin de regeling momenteel voorziet

1. Algemene behoefte aan 'een regeling'

Decentrale bestuurders benadrukken het belang van een regeling, ook wanneer zij de regeling in huidige vorm (te) beperkt achten. De regeling faciliteert bestuurders om maatregelen te treffen om de

veiligheid van hun woonsituatie te vergroten. Zo geeft 32% van de bestuurders die de regeling gebruikt in de enquête aan dat het de financiële drempel verlaagt. Ook bestuurders die zelf geen behoeften hebben aan maatregelen – of waarbij hun overheidsorganisatie maatwerk toepast – onderschrijven het belang van de regeling voor collega-bestuurders.

II. De regeling draagt bij aan veiligheidsgevoel

Bestuurders die gebruik maken van de regeling geven in meerderheid (64%) aan dat preventieve beveiligingsmaatregelen het gevoel van veiligheid vergroten. Dat heeft niet alleen betrekking op het veiligheidsgevoel van de bestuurder zelf maar ook op het veiligheidsgevoel van familie en naasten, zo blijkt uit de toelichting daarop in de (groeps)interviews. Meerdere bestuurders treffen basismaatregelen als reactie op een incident of intimidatie. In dit onderzoek is niet nagegaan of er daadwerkelijk een verbetering van de veiligheid heeft plaatsgevonden (dit vraagt een ander soort onderzoek).

III. De regeling genereert aandacht

Tot slot genereert de regeling aandacht voor (het belang van) preventieve beveiligingsmaatregelen. Uit deze evaluatie volgt dat de bekendheid van de regeling kan worden vergroot, maar ook nu al biedt de regeling aanleiding om het thema binnen besturen en binnen netwerken van bestuurders te bespreken. Zo geeft 50% van de gebruikers van de regeling aan dat binnen hun overheidsorganisatie het belang van maatregelen wordt benadrukt, wat bijdraagt aan het gebruik van de regeling.

De behoeften waarin de regeling momenteel niet voorziet

De regeling voorziet momenteel (nog) niet in onderstaande behoeften. Dit zijn tevens motieven om de regeling niet te gebruiken, of redenen waarom de regeling volgens bestuurders niet optimaal leidt tot het beoogde effect: 'de veiligheid van de woningen van decentrale bestuurders verhogen'.

I. Niet alle bestuurders hebben behoefte aan preventieve beveiligingsmaatregelen

Niet alle bestuurders hebben behoefte aan preventieve beveiligingsmaatregelen in of aan hun woning, zo geeft ook 60% van de bestuurders aan die de regeling kent maar hier geen gebruik van maakt. De individuele behoefte aan maatregelen hangt samen met (risico's in) iemands portefeuille, ervaren dreiging (nu of in het verleden) en - vooral - met het type van de woning. Zo geeft een van de bestuurders aan: "*Mijn woning is relatief nieuw en voldoet aan alle basisstandaarden.*" Andere bestuurders wonen juist in een monumentaal pand waardoor er beperkter mogelijkheden zijn voor fysieke beveiligingsmaatregelen. Daarbij zijn er ook bestuurders die voor 1 januari 2021 (particulier of vanuit hun overheidsorganisatie) al maatregelen hebben getroffen.

II. Er is behoefte aan maatwerk, niet aan een vaste set preventieve beveiligingsmaatregelen

Het is een breed gedeelde wens om laagdrempelig maatregelen te treffen waar nodig, maar om niet standaard alle maatregelen toe te passen. Zoeken naar evenwicht en maatwerk is een rode draad in de interviews. Een bestuurder: "*We hoeven niet allemaal in een vesting te wonen, dan ga je je ook niet*

veiliger voelen.” Bestuurders benadrukken dat maatregelen ook invloed hebben op jezelf en je omgeving, en dat je met zichtbare maatregelen ook een signaal afgeeft aan de samenleving. Bestuurders pleiten voor maatwerk op basis van wat aan maatregelen nodig is, afhankelijk van iemands situatie, het dreigingsrisico en de woning.

III. Het bedrag is te beperkt om (adequaate) maatregelen te treffen

Meerdere bestuurders benadrukken dat het bedrag voor hen te weinig is om de kosten te dekken die bestuurders maken. Dat hangt wederom samen met het type van de woning; waar het bedrag van € 2.400 (incl. btw) voor de ene woning ruim is, biedt het bedrag voor andere woningen beperkte mogelijkheden. Uit het onderzoek volgen meerdere voorbeelden van bestuurders met een oudere of ruimere woning (bijvoorbeeld een Rijksmonument of woonboerderij) die niet uitkomen met dit bedrag. Dat leidt ertoe dat enkele bestuurders ervoor kiezen om in zijn geheel af te zien van de regeling om een mogelijke discussie over ‘meerkosten’ in de gemeente of gemeenteraad te voorkomen.

IV. De gewenste maatregelen komen niet overeen met de regeling

Niet alle preventieve beveiligingsmaatregelen die (particulier) door decentrale bestuurders worden getroffen of worden gewenst, maken onderdeel uit van de regeling. Zo geeft in de enquête 64% van de bestuurders aan dat een ruimere selectie van beveiligingsmaatregelen voor hen prioriteit heeft. Het meest in de interviews genoemde voorbeeld van ontbrekende maatregelen zijn camerasystemen.

V. Bestuurders zijn nog altijd huiverig dat de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen onderdeel wordt van het publiek/politiek debat ervaren ook met deze regeling drempels in relatie tot het publiek/politiek debat.

Bestuurders ervaren ook met deze regeling drempels bij de inzet van preventieve maatregelen omdat deze toch onderwerp (dreigen te) worden van het politieke en openbare debat. Afwegingen die daarin meewegen zijn beeldvorming, de relatie met het vertegenwoordigende orgaan, het gevoel ‘te moeten bedelen’ en de financiële positie van gemeenten.

Misverstanden vanuit een onjuist of onvolledig beeld van de regeling zijn hier debet aan. Bij verwachtingen dat het vertegenwoordigende orgaan zich tóch over de toekenning uitsprekt of hierover wordt geïnformeerd, vindt zelfcensuur plaats door bestuurders. Deze zelfcensuur is echter niet alleen te wijten aan onjuiste beelden. Ook bestuurders met een correct beeld van de regeling zien dat de sfeer in het vertegenwoordigende orgaan bepalend is: “*Ik ken mijn gemeenteraad.*” Bij een verstoorde relatie kan met vragen en insinuaties toch een onwenselijk beeld worden gecreëerd: “*Het moet je gegund worden.*” Een bestuurder maakt de parallel met de verhuisvergoeding: daar heb je recht op, maar soms zien bestuurders ervan af om een (mogelijk) schadelijk beeld te voorkomen.

2.4 Werkgeversverantwoordelijkheid

In deze paragraaf beantwoorden we de deelvraag: 'Hoe is de werkgeversverantwoordelijkheid in de regeling georganiseerd en hoe werkt dat in de praktijk?' We baseren ons op de documentstudie, de verdiepende gesprekken met decentrale bestuurders en de (groeps)gesprekken met materiedeskundigen.

Volgens de memorie van toelichting zijn "*werkgevers verantwoordelijk voor de veiligheid van hun medewerkers en dus (!) ook voor de veiligheid van decentrale bestuurders*". Door duidelijkheid te bieden over de vergoeding van een afgebakende set maatregelen door decentrale overheden – in de regeling aangesproken op hun rol als 'werkgever' - beoogt de regeling een minimale preventieve beveiligingsstandaard te objectiveren. Daarmee wordt de werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden geëxpliciteerd. In de praktijk blijkt het expliciteren van de werkgeversverantwoordelijkheid met een vast bedrag (€ 2.400 incl. btw) ook een prikkel te introduceren doordat de regeling een maximum veronderstelt in plaats van een minimum. Deze interpretatie wordt onderbouwd door de volgende afbakening uit de memorie van toelichting: "*Aanvullende maatregelen als wens van bestuurder: kosten voor bestuurder zelf.*"

Uit de interviews met decentrale bestuurders blijkt dat nog altijd binnen overheidsorganisaties intensieve gesprekken plaatsvinden over de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen. Deze gesprekken leiden tot (politieke) discussies waarbij sommige bestuurders zich onvoldoende gesteund voelen. De inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen dreigt daarmee toch weer publiek te worden. In dit onderzoek zijn voorbeelden naar voren gekomen waarbij bestuurders afzien van maatregelen vanwege het 'gedoe' in hun eigen organisatie of het vertegenwoordigende orgaan.

Maatwerk in de praktijk

Hoewel bestuurders daar op basis van de regeling geen aanspraak op kunnen maken, blijkt vergoeding van aanvullende preventieve beveiligingsmaatregelen – naast of buiten de regeling – vanuit decentrale overheden in de praktijk wel mogelijk. Of decentrale overheden dit toepassen en hoe deze overheden daarmee omgaan blijkt echter maatwerk. Zo zijn er voorbeelden van gemeenten die (aanvullende) middelen vrijmaken vanuit het (algemene) bestuursbudget. Daarmee krijgt het onderwerp minder aandacht in het debat met de gemeenteraad. Vanzelfsprekend wordt waar nodig verantwoording afgelegd. Onder respondenten lijkt hierbij enige samenhang te zijn met de grootte van de gemeente, waarbij grote gemeenten eerder geneigd lijken om (aanvullende) beveiligingsmaatregelen te treffen en te vergoeden.

Een ander voorbeeld is de Zeeuwse norm weerbare overheid waarin decentrale overheden in Zeeland uitspreken: 'Partijen hebben (structurele) middelen beschikbaar in de begroting zodat er bij bedreiging van bestuurders en medewerkers, op advies van Openbaar Ministerie en politie, passende (fysieke) beveiligingsmaatregelen getroffen kunnen worden.' De intentieverklaring Zeeuwse norm is recent door de vertegenwoordigende organen van de betreffende overheden goedgekeurd. In hoeverre de norm daadwerkelijk bijdraagt aan de inzet van (aanvullende) preventieve beveiligingsmaatregelen - dus zonder

advies van het OM en politie - moet in de praktijk blijken. Het is interessant om te monitoren of het expliciteren van de werkgeversverantwoordelijkheid door vertegenwoordigende organen bijdraagt aan het verlagen van (ervaren) drempels voor bestuurders bij de inzet van preventieve maatregelen.

Samenvattend hanteren sommige decentrale overheden dus maatwerk en eigen normen ten aanzien van de werkgeversverantwoordelijkheid. Daarmee vervalt de beoogde werking 'duidelijkheid door standaardisatie' en 'uniformering door objectivering' vanuit de regeling: decentrale bestuurders blijken nog steeds afhankelijk van hun overheidsorganisatie en het vertegenwoordigende orgaan.

Pleidooi voor meer afstand toekennen maatregelen decentrale overheden

Enkele bestuurders stellen in hun reflectie op de (werking van de) regeling de principiële vraag of het toekennen en inzetten van preventieve beveiligingsmaatregelen wel bij decentrale overheden belegd moet worden. Zij voelen zich met de regeling miskend: zowel in de hoogte van het bedrag (te laag), als in het 'gedoe bij de regeling' en de 'blijvende dreiging van publiek debat'. Deze bestuurders benadrukken dat het gaat om het uitoefenen van het ambt zonder last vanuit bedreiging en intimidatie. Het belang van het ambt voor de samenleving rechtvaardigt inzet van voldoende en passende maatregelen.

Een bestuurder wijst op mogelijke dilemma's bij de uitoefening van het ambt wanneer intimidatie en dreiging voortkomen uit maatschappelijk ongenoegen, bijvoorbeeld bij het boerenprotest of het asielvraagstuk. Juist dan kan bij het uitoefenen van het ambt confrontatie ontstaan met (een gedeelte van) het vertegenwoordigend orgaan. De bestuurder zou dan bij datzelfde orgaan moeten vragen om (aanvullende) middelen voor beveiligingsmaatregelen. De inzet van maatregelen mag volgens deze bestuurder nooit vermengd raken maken met de potentieel verstoorde relatie met de gemeenteraad.

Om het ambt goed, onafhankelijk en duurzaam uit te kunnen voeren, pleiten deze bestuurders voor een meer centrale regeling waarbij niet alleen de financiering van maatregelen landelijk wordt georganiseerd, maar de toekenning en inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen is losgekoppeld van de eigen overheidsorganisatie en het vertegenwoordigende orgaan.

Een meer centrale toewijzing van beveiligingsmaatregelen voor de woning van decentrale bestuurders impliceert een aanpassing van de werkgeversverantwoordelijkheid die belegd is bij de decentrale overheden. Deze verantwoordelijkheid zal in ieder geval deels bij decentrale overheden belegd blijven – bijvoorbeeld voor de veiligheid op de werkplek – waardoor bij een centrale toekenning van preventieve beveiligingsmaatregelen voor de woning kan leiden tot een meer diffuus stelsel van verantwoordelijkheden en (extra) onduidelijkheid over de afbakening van verantwoordelijkheden. Een alternatief moet daarom waarborgen bevatten om dergelijke risico's te ondervangen.

Tot slot dient in sommige gevallen loonbelasting te worden betaald over beveiligingsmaatregelen die een werkgever voor een zijn werknemer neemt. Dat maakt dat overheidsorganisaties of de betreffende bestuurders eerder besluiten om van de maatregelen af te zien. Het verdient de aanbeveling om bij mogelijke aanpassingen en aanvullende maatregelen ook op zoek te gaan naar oplossingen om deze financiële drempel weg te nemen of tot het minimum te beperken.

2.5 Resumé

Resumerend volgen uit dit hoofdstuk de volgende conclusies:

- ③ De regeling heeft als doel de veiligheid van woningen van decentrale bestuurders te verhogen. Met duidelijkheid over de vergoeding van een afgebakende set maatregelen beoogt de regeling een minimale uniforme beveiligingsstandaard voor fysieke beveiligingsmaatregelen te objectiveren, die in de regel in sobere uitvoering getroffen moeten kunnen worden. Daarmee wordt ook beoogd de inzet van preventieve maatregelen te depolitiseren.
- ③ De beoogde werking wordt in enige mate behaald maar er is ruimte voor verbetering. Het is goed dat de regeling er is; volgens betrokkenen is sprake van een voorzichtige eerste stap. Respondenten geven aan zich na het treffen van preventieve maatregelen veiliger te voelen. In hoeverre er daadwerkelijk minder incidenten hebben plaatsgevonden is op basis van dit onderzoek niet vast te stellen.
 - De regeling is relatief bekend, maar dit kan verder worden verbeterd. Ook zijn er misverstanden door onjuiste of onvolledige beelden van de regeling, onder meer over de rol van de gemeenteraad bij toekenning. Dat leidt tot (ervaren) drempels in de regeling.
 - De regeling wordt relatief weinig gebruikt. Naast onbekendheid zijn daarvoor de belangrijkste motieven: het ontbreken van behoefte aan maatregelen, het beperkte bedrag, de beperkte selectie van maatregelen en de blijvende (ervaren) dreiging van publiek debat. De behoeften van bestuurders hangen vaak samen met hun (type) woning.
 - De geëxpliciteerde werkgeversverantwoordelijkheid introduceert een maximerende prikkel. Overheidsorganisaties kunnen maatwerk bieden, maar deze regeling werd juist ontwikkeld omdat maatwerk niet overal vanzelfsprekend is. Concluderend ervaren juist bestuurders die het meest baat hebben bij deze regeling nog altijd willekeur en afhankelijkheid van hun overheidsorganisatie en het vertegenwoordigend orgaan.

3 Brede systematiek beveiliging van de woonsituatie decentrale bestuurders

In dit hoofdstuk wordt de bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders in kaart gebracht. We gaan achtereenvolgens in op de beschikbaarheid van preventieve beveiligingsmaatregelen en de verhouding tussen preventieve maatregelen en het stelsel Bewaken en Beveiligen (paragraaf 3.1). Voorts trekken we de parallellen met andere beroepsgroepen (paragraaf 3.2) en de lessen die kunnen worden geformuleerd op basis van de bredere systematiek rondom de beveiliging bij de woonsituatie van decentrale bestuurders (3.3).

3.1 Bredere systematiek

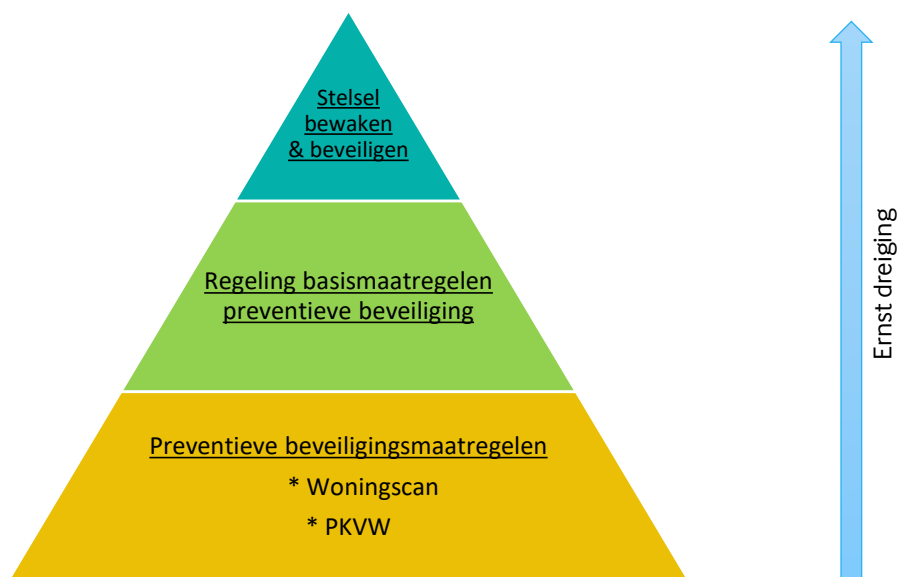
In deze paragraaf beantwoorden we de volgende deelvragen: 'welke (preventieve) beveiligingsmaatregelen rondom de beveiliging bij de woonsituatie van decentrale bestuurders zijn buiten de regeling beschikbaar?'; 'Hoe verhoudt de huidige regeling zich tot deze bredere systematiek en in het bijzonder het stelsel Bewaken en Beveiligen? En wat is daarin de werkgeversverantwoordelijkheid?' We baseren ons hierbij op documentstudie en de (groeps)gesprekken met materiedeskundigen.

Om de bredere systematiek rondom de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders te duiden, analyseren we zowel de voorliggende systematiek van preventieve beveiligingsmaatregelen (3.1.1.) als de verhouding tot het stelsel Bewaken en Beveiligen (3.1.2.). De (dynamische) verhoudingen tussen de niveaus is weergegeven in figuur 3.1 (volgende bladzijde).

Werkgeversverantwoordelijkheid in de brede systematiek

Het stelsel Bewaken en Beveiligen gaat uit van een driedeling bij het organiseren van preventieve beveiligingsmaatregelen: eigen verantwoordelijkheid, werkgeversverantwoordelijkheid en de overheid. De verschillende delen vullen elkaar aan. De regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' expliciteert de werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden. De verantwoordelijkheid van decentrale overheden als werkgever reikt tot aan de grenzen van hun mogelijkheden en volgt op de individuele verantwoordelijkheid (van in dit geval bestuurders). Aanvullend op de individuele verantwoordelijkheid en de werkgeversverantwoordelijkheid heeft de overheid een zorgplicht.

Figuur 3.1 Bredere systematiek en de plek van de regeling basismaatregelen preventieve beveiliging decentrale bestuurders

3.1.1 Preventieve beveiligingsmaatregelen

De bredere systematiek van preventieve beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders is als volgt opgebouwd:

	Politiekeurmerk Veilig Wonen PKVW	CCV-woningscan	Regeling basismaatregelen preventieve beveiliging
Kern	Keurmerk voor woningen die voldoen aan de PKVW-eisen op het gebied van inbraakpreventie en sociale veiligheid	Woningscan voor politieke ambtsdragers met toets op bouwkundige en elektronische maatregelen en het gedrag van de bewoners	Tegemoetkoming van maximaal €2.400 incl. btw voor basismaatregelen preventieve beveiliging van de woning decentraal bestuurder
Beschikbaar voor	Optie 1: Eenieder, via de particuliere PKVW-aanvraag Optie 2: Bestuurders, via de CCV-woningscan	Alle (decentrale) politieke ambtsdragers	Alle decentrale bestuurders, mits voor de woning een PKVW-certificaat is afgegeven
Resultaat	Controle woning op de PKVW-eisen Waar nodig een advies (rapport) met benodigde maatregelen om aan de PKVW-eisen te voldoen	Controle woning, opstellen adviesrapport en gesprek met politiek ambtsdrager Als de woning aan de PKVW-eisen voldoet, kan de CCV-adviseur het PKVW-certificaat aanvragen	Tegemoetkoming werkelijke kosten voor een vaste selectie preventieve basismaatregelen. De regeling beoogt de toekenning daarmee buiten het politiek debat te plaatsen

Kosten	<u>Keuring woning</u> : op eigen kosten of voor politieke ambtsdragers gratis via de CCV-woningscan (kosten worden gedragen door het Rijk/BZK). <u>Maatregelen</u> om aan PKVW-eisen te voldoen: eigen kosten	De CCV-woningscan is voor politieke ambtsdragers gratis; kosten worden gedragen door het Rijk/BZK.	Kosten zijn voor de betreffende decentrale overheid (gemeente, provincie, waterschap)
---------------	--	--	---

Daarmee bevat de bredere systematiek van preventieve beveiligingsmaatregelen de volgende opbouw in verantwoordelijkheidstoedeling:

🕒 Individuele verantwoordelijkheid van decentrale bestuurder	🕒 Maatregelen tot en met het PKVW
🕒 Collectieve regeling voor decentrale bestuurder	🕒 CCV-woningscan politieke ambtsdragers
🕒 Werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheid	🕒 Regeling preventieve beveiligingsmaatregelen

PKVW

Conform de memorie van toelichting zijn de kosten voor maatregelen tot en met het PKVW en voor aanvullende maatregelen als wens van de bestuurder (tot aan het stelsel Bewaken en Beveiligen) voor de bestuurder zelf. In de praktijk blijkt het maatwerk hoe decentrale overheden daarmee omgaan.

De afbakening van de individuele verantwoordelijkheid van bestuurders (maatregelen tot en met het PKVW) en werkgeversverantwoordelijkheid wordt overwegend positief beoordeeld. Het maakt expliciet dat bestuurders ook zelf een verantwoordelijkheid hebben ('de basis op orde'). De regeling en het stelsel zijn dan ook ten alle tijden aanvullend op iemands eigen verantwoordelijkheid, en geen vervanging.

Bestuurders ervaren de afbakening aan de hand van het PKVW niet altijd positief. Zo zijn er (uitzonderlijke) situaties waarbij de noodzakelijke maatregelen voor een PKVW-certificaat samengaan met hoge kosten. In die gevallen kan op basis van maatwerk wel door decentrale overheden in maatregelen worden voorzien, maar is de bestuurder door het wegvallen van de grondslag afhankelijk van het oordeel van de eigen overheidsorganisatie.

Het Openbaar Ministerie hanteert het PKVW overigens bewust niet als voorwaarde bij de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen voor medewerkers. De potentieel hoge kosten voor het PKVW wegen volgens het OM niet altijd op tegen de geringe winst in termen van veiligheid. Illustratief hiervoor is het plaatsen van goed hang- en sluitwerk op raamkozijnen van slechte kwaliteit. Het OM kiest daarom in sommige gevallen voor andere maatregelen - bijvoorbeeld in elektronische maatregelen als alarmering -

wanneer deze goedkoper zijn voor eenzelfde of zelfs beter effect. Een verdere toelichting op het maatwerkprincipe van het OM volgt in paragraaf 3.2.

CCV-woningscan en veiligheidsgesprek

Tussen de individuele verantwoordelijkheid en de werkgeversverantwoordelijkheid bevat de bredere systematiek met de CCV-woningscan een collectieve regeling voor decentrale bestuurders. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) voert in opdracht van het netwerk Weerbaar Bestuur woningscans uit voor politieke ambtsdragers, dus voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Een onafhankelijke veiligheidsadviseur brengt de veiligheidsrisico's van de woning in kaart, waarbij wordt gekeken naar bouwkundige en elektronische maatregelen, maar ook naar het gedrag van de bewoners. Ook gaat de adviseur in gesprek met de ambtsdrager (en eventueel diens partner of gezin), waarbij tips en aanwijzingen gegeven worden over bouwkundige en elektronische maatregelen, maar ook over het gedrag van de bewoners²⁰. De CCV-adviseur kan tevens het PKVW-certificaat aanvragen als de woning aan de PKVW-eisen voldoet. De woningscan is voor politieke ambtsdragers momenteel gratis (kosten worden gedragen door het Rijk/BZK).

De functie van de CCV-woningscan in de bredere systematiek van beveiligen is meervoudig:

1. De scan brengt de veiligheidsrisico's in en om de woning in kaart.;
2. De scan leidt tot adviezen over wat politieke ambtsdragers zelf kunnen doen om de veiligheid in en om de woning te vergroten;
3. Het voegt de gedragscomponent toe aan de preventieve beveiligingsmaatregelen;
4. Het verlaagt de (financiële) drempel voor de beoordeling en aanvraag van het PKVW-certificaat;
5. De scan kan politieke ambtsdragers houvast bieden bij het bepalen op welke maatregelen uit de huidige regeling zij wel of niet aanspraak willen/kunnen maken.

Tussen 2018 en 14 juli 2022 hebben in totaal 643 bestuurders van gemeenten en provincies gebruik gemaakt van de CCV-woningscan.²¹ Het betreft vooral wethouders (403) en burgemeesters (231). Opvallend in het aantal uitgevoerde woningscans is de piek in 2019. Het jaar na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 zijn 412 (64%) van de in totaal 643 woningscans uitgevoerd.

Overige preventieve maatregelen buiten de regeling

Zoals geconstateerd in paragraaf 2.4 kunnen decentrale bestuurders op basis van de regeling formeel geen aanspraak maken op de vergoeding van aanvullende maatregelen (tot aan het stelsel Bewaken en Beveiligen) door decentrale overheden, maar blijkt dit in de praktijk wel mogelijk. Zo zijn er voorbeelden waar beveiligingsmaatregelen (deels) worden vergoed uit een bestuurskas. Vaak ook betalen bestuurders

²⁰ Voor ondersteuning op de gedragscomponent is ook de 'zelfscan persoonlijke veiligheid' ontwikkeld om als politieke ambtsdrager op een snelle manier inzicht en tips te krijgen over veilig wonen, veiligheid in relatie tot het gezin, veilige communicatie en veiligheid onderweg. Het invullen van de zelfscan duurt ongeveer vijf minuten. Aan de hand van de gegeven antwoorden krijgt de bestuurder een aantal tips. Daarna wordt een uitgebreider advies toegestuurd om concreet mee aan de slag te kunnen.

²¹ Conform de cijfers van het CCV over het aantal uitgevoerde CCV-woningscans voor decentrale bestuurders met als peildatum 14 juli 2022.

zelf de door hen getroffen maatregelen zoals camerabeveiliging-systemen. Hoe overheden (en bestuurders) daarmee omgaan varieert. Daarmee vervalt de beoogde werking 'duidelijkheid door standaardisatie' en 'uniformering door objectivering' vanuit de regeling.

3.1.2 Het stelsel Bewaken en Beveiligen

Aansluitend op de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen vanuit de werkgeversverantwoordelijkheid, heeft de overheid een zorgplicht voor de bescherming en beveiliging van personen, objecten en diensten die worden bedreigd. Dit wordt gedaan binnen het zogenoemde stelsel Bewaken en Beveiligen, een samenwerkingsverband van de NCTV, het Openbaar Ministerie, de Politie, de Koninklijke Marechaussee, de AIVD, de MIVD en burgemeesters.²² Het stelsel wordt op decentraal en landelijk niveau uitgevoerd, met altijd uitgangspunt: decentraal, tenzij. Op decentraal niveau besluit het lokaal bevoegd gezag over toegang tot het stelsel op basis van een dreigingsinschatting (advies) van de politie. In de basis zijn de maatregelen in het stelsel B&B veelal ten laste van de werkgever.

In de memorie van toelichting van de regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' wordt de relatie van de regeling tot het stelsel Bewaken en Beveiligen (B&B) als volgt geduid: 'Er is een onderscheid tussen de basismaatregelen voor preventieve beveiliging en beveiligingsmaatregelen die genomen worden op grond van het stelsel Bewaken en Beveiligen. In het geval van de basismaatregelen is er in de regel nog geen sprake van een concrete (be)dreiging. De maatregelen zijn dan ook puur preventief. Als een decentrale bestuurder te maken krijgt met een concrete (be)dreiging, kunnen vanuit het stelsel Bewaken en Beveiligen maatregelen genomen worden. Er wordt dan gekeken welke specifieke maatregelen in een dergelijke situatie noodzakelijk worden geacht. De maatregelen uit het stelsel Bewaken en Beveiligen zijn aanvullend op de maatregelen uit deze regeling.'

Het stelsel B&B treedt zoals gezegd in werking bij concrete dreiging, waarna op basis van een situationele beoordeling aanvullende beveiligingsmaatregelen worden ingezet. De maatregelen vanuit het stelsel B&B zijn geen vervanging van de preventieve beveiligingsmaatregelen uit de regeling en geen vervanging van de werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden. De afstand tussen preventieve basismaatregelen en het stelsel B&B wordt in de praktijk als ruim ervaren, vooral in situaties waarin intimidatie of (be)dreiging impact heeft op de bestuurder maar onvoldoende ernstig of tastbaar is voor het stelsel B&B. Enkele materiedeskundigen wijzen erop dat de afbakening tussen het stelsel en de werkgeversverantwoordelijkheid geen harde afbakening is, zoals ook blijkt uit onderzoek van de Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen uit 2021.

De adviescommissie 'Toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen' concludeerde in 2021 dat in de circulaire (het document waarin de uitgangspunten en werkafspraken voor het stelsel B&B zijn vastgelegd) op onderdelen te globaal geformuleerd is. Daarmee biedt het onvoldoende houvast bij inhoudelijke vraagstukken. Het gaat hierbij met name over vraagstukken die samenhangen met de

²² Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen, 2021.

begrenzing van het stelsel, de verantwoordelijkheidsverdeling en de reikwijdte van de zorgplicht van de overheid. De afbakening tussen de zorgplicht en de werkgeversverantwoordelijkheid - wat mag je redelijkerwijs aan maatregelen van werkgevers verwachten? - is dus onvoldoende expliciet. Hoewel hier ontwikkeling op gaande is, moet de verhouding tussen de regeling en het stelsel in dit licht worden gezien, samen met de (operationele) druk op de beschikbare capaciteit in het stelsel.

3.2 Andere beveiligde beroepsgroepen

In deze paragraaf beantwoorden we de volgende deelvragen: 'Welke (preventieve) beveiligingsmaatregelen zijn er beschikbaar voor de beveiliging rondom de woonsituatie van vergelijkbare beroepsgroepen?' en 'Hoe zijn deze maatregelen – waaronder de werkgeversverantwoordelijkheid - georganiseerd?'. We baseren ons hierbij op documentstudie en de (groeps)gesprekken met materiedeskundigen.

Voor meerdere vergelijkbare beroepsgroepen worden preventieve beveiligingsmaatregelen ingezet, al dan niet specifiek voor woningen. In dit onderzoek is gekeken naar mogelijke parallellen met het Openbaar Ministerie en de politie.²³ We beschrijven voor beide organisatie op hoofdlijnen welke (preventieve) beveiligingsmaatregelen beschikbaar zijn en hoe inzet van maatregelen is georganiseerd.

Openbaar Ministerie

Het OM stelt vanuit haar werkgeversverantwoordelijkheid preventieve basismaatregelen beschikbaar aan haar medewerkers. Daarbij hanteert het OM geen maximumbedrag en geen gestandaardiseerde selectie(s) van maatregelen. Het OM hanteert maatwerk op basis van een situationele beoordeling middels een veiligheidsgesprek en een risicobeoordeling gegeven iemands functie, het voorstelbaar risico en eventueel een meer concreet risico. Dat betekent dat de kosten voor maatregelen van individuele medewerkers (aanzienlijk) hoger kunnen zijn dan de beschikbare € 2.400 (incl. btw) voor decentrale bestuurders in de regeling. Ook bij het OM blijkt dat kosten samenhangen met de staat en het type van de woning.

In het veiligheidsgesprek met medewerkers en zijn of haar omgeving (werk en privé) wordt door het OM een situationele beoordeling gemaakt van benodigde maatregelen op het gebied van wonen, werken en nevenbetrekkingen, verplaatsen en informatie. De scope is nadrukkelijk breder dan alleen wonen. De gehanteerde maatregelen zelf strekken van bouwkundig en elektronische maatregelen, tot online maatregelen en maatregelen gericht op gedrag. In vergelijking met de regeling voor decentrale bestuurders worden voor individuele medewerkers dus breder maatregelen ingezet en zwaardere maatregelen inzet, waaronder aansluiting op de Rijks Alarmcentrale. De selectie en de proportionaliteit van individuele maatregelen wordt tevens situationeel beoordeeld, bijvoorbeeld wanneer de kosten voor PKVW hoog zijn

²³ Hoewel decentrale bestuurders een heel andere functie vervullen dan werknemers van het OM of de politie, spelen zij een belangrijke rol ten aanzien van het gezag van de overheid. Deze beroepsgroepen zijn voorts geselecteerd omdat zij, op basis van gesprekken, als een van de weinige beroepsgroepen preventieve maatregelen treffen hun werkgevers ook in de woonsituatie te beschermen tegen agressie en geweld. Weinig andere beroepsgroepen hebben ervaring met vergelijkbare maatregelen.

(tegen geringe winst in termen van objectieve veiligheid) en elektronische maatregelen voorrang krijgen wanneer deze goedkoper zijn voor eenzelfde of beter effect.

De toekenning van maatregelen gebeurt binnen het OM centraal, op basis van een centraal budget. Voorheen was binnen het OM sprake van decentrale toekenning, met variatie tussen regio's tot gevolg. De huidige werkwijze is ontwikkeld ten behoeve van harmonisatie. In eerste aanleg wordt momenteel lokaal uitvoering gegeven aan de veiligheidsgesprekken door een beveiligingscoördinator op het Parket. Deze stelt tevens een opzet op voor het beveiligings-/maatregelenplan. Het veiligheidsgesprek wordt gevoerd aan de hand van een Leidraad Veiligheidsgesprekken en daaraan verbonden een (concept) maatregelenplan. Het concept plan wordt voorgelegd aan het Parket-Generaal waar de centrale beveiligingscoördinator toetst of het lokale advies aansluit bij landelijk beleid. De lokaal voorgestelde maatregelen worden gespiegeld aan de landelijke maatregelen, voor zover er sprake is van (approximatief) vergelijkbare (voorstelbare) risico's. Daarmee wordt centrale coördinatie ten behoeve van harmonisatie gecombineerd met lokale uitvoering voor het opbouwen van een relatie met de betreffende medewerker.

Een belangrijk aspect in de systematiek van het OM is het bevorderen van evenwicht tussen objectieve veiligheid en veiligheidsbeleving. Het veiligheidsgesprek is dan ook gericht op zowel bewustwording en handelingsperspectief voor de medewerker maar ook het gezin. Ook maatregelen die sec bijdragen aan veiligheidsbeleving worden ingezet wanneer dat volgt uit de situationele beoordeling. Een aandachtspunt is het afschalen van maatregelen die niet aan de woning bevestigd worden of (hoge) gebruikskosten hebben. De ervaring leert dat dit voor medewerkers moeilijk kan zijn, juist omdat dit inspeelt op het veiligheidsgevoel. Het inschatten en met name het devalueren van voorstelbare risico's is lastig. Een goede periodieke risico-inschatting, het evalueren van maatregelen en het vooraf afspraken maken over afschalen zijn werkzame elementen om de-escalatie waar nodig/mogelijk te bevorderen.

Overigens is er binnen het OM niet sprake van één regeling. De werkwijze van het OM is vervat in meerdere regelingen, aangevuld met mondelinge afspraken. Daarbij wordt de methodiek ontwikkeld op basis van 'learning by doing', ook met oog op (toekomstige) aansluiting met te verwachten en parallelle ontwikkelingen in breder stelsel en vergelijkbare beroepsgroepen.

Politie

Ook bij de politie worden vanuit de werkgeversverantwoordelijkheid preventieve beveiligingsmaatregelen ingezet voor medewerkers. Op hoofdlijnen is de systematiek van de politie meer vergelijkbaar met de regeling voor decentrale bestuurders. We leggen hier nadruk op de elementen die verschillen of die als potentiële les voor de regeling kunnen worden meegenomen.

Uitgangspunt bij de politie is dat basismaatregelen uit de werkgeversverantwoordelijkheid volgt op de individuele verantwoordelijkheid medewerkers (basis op orde), in lijn met de voorwaardelijke eis van het PKVW in de regeling voor decentrale bestuurders. Het grootste verschil met decentrale bestuurders is dat

de politie geen vaste selectie(s) met maatregelen hanteert, maar (minimale) weerstandsniveaus waaraan een aantal eisen zijn verbonden waaraan gegeven het dreigingsrisico moet worden voldaan.

Net als bij het Openbaar Ministerie is de methodiek van de politie in ontwikkeling ('learning by doing', in samenhang met de ontwikkeling van de bredere systematiek en het stelsel B&B). Volgens respondenten is daarbij nader gesprek nodig over wat redelijk c.q. billijk is voor de inzet van maatregelen en wat daarbij van individuele medewerkers mag worden verwacht. Wel is reeds geconcludeerd dat de politie afstapt van een vast bedrag: de inzet van maatregelen (en bijbehorende kosten) moeten worden bepaald op basis van wat nodig is in relatie tot het doel en de beoogde weerstandsklassen.

Tot slot benadrukken we het uitgangspunt dat binnen de politie maatregelen met drie componenten worden ingezet: beveiligingsmaatregelen, gedragscomponent (wat kan je zelf doen) en maatregelen gericht op het psychosociaal aspect. In lijn met hetgeen besproken is onder 'gedragscomponent', zet de politie in op veiligheidsbeleving en ervaren regie omdat bij dreiging en de inzet van maatregelen (eerst) een gevoel van onveiligheid ontstaan: het genereert meer bewustzijn bij bewoners van gevaren en risico's. Een 'goed gesprek' maakt onderdeel uit van de maatregelen en draagt bij aan handelingsperspectief.

Ter illustratie lichten we een mogelijke aansluiting van decentrale bestuurders op de Rijks Alarmcentrale (RAC) nader uit. Zowel politie als OM maken gebruik van aansluiting op het RAC voor medewerkers met een verhoogd risico. De aansluiting van verschillende alarmeringssystemen is technisch mogelijk. Er worden twee concrete mogelijkheden voorgesteld voor declarabele beveiligingsmaatregelen: een Plug and Play alarmsysteem met draadloze noodknoppen met eventuele een uitbreiding van draadloze rookmelders; en een Persoonsalarmering een mobiele noodknop (Mumo). Voordeel van de Mumo is dat alarmverificatie door de centralist kan worden gedaan door meeluisteren en contra-bellen.

Met als kanttekening dat er enige spanning zit in de decentrale organisatie van preventieve beveiligingsmaatregelen voor decentrale bestuurders. Daarbij is de huidige regeling gebaseerd op individuele declaratie na realisatie vanuit een maatregelenpalet. Individuele declaratie van gemaakte kosten door lokale bestuurders compliceert een financieel, administratief en logistiek proces. Bovendien is, bij een RAC-aansluiting, naast de initiële aanschaf ook altijd sprake van maandelijkse (abonnements-)kosten.

3.3 Aandachtspunten voor de regeling

In deze paragraaf gaan we in op de aandachtspunten voor de regeling, reflecterend op de plek van de regeling in de brede systematiek van beveiliging en het stelsel en de vergelijking met de werkwijzen bij het OM en de politie. Dit doen we op basis van de (groeps)interviews met materiedeskundigen en decentrale bestuurders.

Verhouding tot de brede systematiek

Zowel bestuurders als experts benadrukken het belang van de gedragscomponent in de bredere systematiek van preventieve beveiligingsmaatregelen: *“Het gesprek is minstens zo belangrijk als de objectgerichte scan zelf”*. Gesprekken dragen bij aan het vergroten van daadwerkelijke veiligheid (weten wat wel en wat niet te doen in situaties) en aan veiligheidsbeleving door een gevoel van regie of handelingsperspectief. De gedragscomponent (wat kan je zelf doen) hangt dus samen met het psychosociaal aspect van beveiligen. Bij inzet van maatregelen kan immers (eerst) een gevoel van onveiligheid ontstaan: het genereert meer bewustzijn bij bewoners van gevaren en risico's. Bij 'het goede gesprek' wordt aan bewoners handelingsperspectief geboden zonder onnodig bang te maken.

Bestuurders benadrukken ook het belang van training en zelfreflectie in de gedragscomponent. Sommigen stellen deze vraag ook breder dan alleen wonen: *“We moeten niet alleen aandacht hebben voor beveiligingsmaatregelen - zonder bedreiging te bagatelliseren - maar ook op houding en gedrag. Hoe ga je als bestuurder om met verruwing? Wat kan je zelf doen? Wat is de invloed van je eigen gedrag?”* Respondenten benoemen daarbij training voor decentrale bestuurders en het bevorderen van bewustwording van bestuurders en hun gezin over hun gedrag (ook online) als waardevol.

Ook wijzen bestuurders in de (groeps)gesprekken op het belang van intercollegiaal contact tussen bestuurders voor steun en normalisering, zowel voorafgaand als na een incident: *“Het is belangrijk om ervaringen te delen. Deze functie is soms eenzaam”*. Enkele bestuurders pleiten voor (meer) georganiseerd contact tussen bestuurders. Voorbeelden hiervan zijn het beleggen van het onderwerp in een burgemeesterskring: de voorzitter maakt preventieve beveiligingsmaatregelen bij nieuwe burgemeesters bespreekbaar. Andere bestuurders pleiten ook voor georganiseerd contact over regiogrenzen heen, omdat je makkelijker kwetsbaarheden deelt als relaties en bestaande beelden minder belemmeren.

Verhouding tot het stelsel beveiligen en bewaken

Om de afstand tussen de regeling en stelsel te verkleinen, wordt door materiedeskundigen - met het oog op capaciteitsverdeling in het stelsel B&B - gepleit om de inzet van preventieve basismaatregelen in de regeling voor decentrale bestuurders te verbreden of uit te breiden in plaats van de toegangseisen tot het stelsel te verlagen. Wel zou het volgens materiedeskundigen waardevol zijn om kennis uit het stelsel eerder in te zetten, om daarmee de basisinzet te versterken.

Een mogelijke uitbreiding van de regeling voor preventieve basismaatregelen dient twee doelen: 1) het voorkomt onnodig (vroegtijdig) beroep op het stelsel en 2) het bevordert de mogelijkheid tot de-escaleren vanuit het stelsel bij afnemend dreigingsrisico. Maatregelen in het stelsel zijn aanvullend op maatregelen uit de regeling en ook maatregelen uit het stelsel zijn veelal ten laste van de werkgever. De vraag is welke systematiek voorkeur heeft om de inzet van preventieve basismaatregelen uit te breiden. Bestuurders zelf pleiten in de (groeps)interviews voor maatwerk op basis van wat nodig is in termen van voorstelbaar risico, iemands situatie en (het type) woning. Een ongelimiteerde inzet van maatregelen voor alle bestuurders in alle gevallen is volgens bestuurders en materiedeskundigen niet nodig.

De eerste mogelijkheid voor het uitbreiden van preventieve basismaatregelen is differentiëren naar verschillende dreigingsniveaus op basis van risicoklassen. Hieruit volgen dan verschillende (vaste) pakketten van maatregelen die oplopen in omvang, reikwijdte en kosten. Desgewenst kunnen risicoklassen worden verbonden aan functie, bijvoorbeeld door burgemeesters zwaardere maatregelen toe te kennen. Voor een werkbare methode wordt door materiedeskundigen een reeds gebruikte methode van risicoklassen (dreigingsniveaus) aangedragen met bijbehorende richtlijnen en normen voor beveiligingsmaatregelen. Het betreft de Verbeterde Risicoklassenindeling 2.0 (VRKI) ²⁴.

Een tweede mogelijkheid om de inzet van preventieve basismaatregelen uit te breiden, betreft het toepassen van een risico gestuurde benadering (maatwerk) op basis van een situationele beoordeling. Dit is de werkwijze zoals toegepast door het OM. Maatwerk maakt differentiatie mogelijk en wordt daarvoor verbonden aan procedurele waarborgen (checks and balances) in de vorm van periodieke veiligheidsgesprekken en centrale toetsing van veiligheidsadviezen ten behoeve van harmonisatie.

Reflecties op de regeling

In de verschillende (groeps)interviews zijn tot slot de volgende reflecties en reacties op de regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging voor decentrale bestuurders' gedeeld:

- ④ Het bedrag in de regeling wordt als (te) laag beoordeeld. De verwachte kosten zijn bij maatwerk in aangewezen gevallen hoger. Bij het OM wordt niet op voorhand een maximaal bedrag gecommuniceerd.
- ④ De systematiek van de regeling is relatief inflexibel. Zowel bij het OM als de politie wordt middels maatwerk gedifferentieerd in maatregelen en kosten voor individuele medewerkers. Het opnemen van de selectie van maatregelen en het bedrag in de regeling maakt aanpassing relatief complex.
- ④ De scope van maatregelen in de regeling is relatief beperkt. Zowel OM als politie hanteren een bredere scope met aanvullend ook elektronische maatregelen en maatregelen gericht op (online) gedrag. Ook richt het OM zich naast wonen ook op werk en nevenbetrekkingen, verplaatsen en informatie.
- ④ De scope van de regeling kan gebaat zijn met verbreding naar de gedragscomponent en de veiligheidsbeleving van bestuurders en hun gezin.
- ④ De bredere systematiek – waaronder het stelsel B&B en de methodieken in aanpalende beroepsgroepen – is in beweging. Deze dynamiek en (operationele) druk op het stelsel maakt het te overwegen om voldoende flexibiliteit in de regeling aan te brengen.

²⁴ De VRKI 2.0 is een instrument om het inbraakrisico van woningen en bedrijfspanden te bepalen (deel A). Aan de hand van het inbraakrisico wordt vastgesteld welke beveiligingsmaatregelen (deel B) nodig zijn. De VRKI 2.0 speelt een belangrijke rol bij het ontwerpen, opleveren en onderhouden van (gecertificeerde) beveiligingssystemen.
<https://hetccv.nl/keurmerken/expert/inbraakbeveiliging/verbeterde-risicoklassenindeling-vrki/>

3.4 Resumé

Resumerend volgen uit dit hoofdstuk de volgende conclusies:

- ④ Voorliggend aan de regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' wordt op basis van het politie keurmerk veilig wonen getoetst of woningen voldoen aan de PKVW-eisen op het gebied van inbraakpreventie en sociale veiligheid. Eventuele kosten zijn voor rekening van de bewoner. Voorts kunnen politieke ambtsdragers een gratis woningscan²⁵ krijgen met toets op bouwkundige en elektronische maatregelen en het gedrag van de bewoners. De kosten voor de opvolging van adviezen zijn voor de bewoner. Merk op dat dit niet geldt voor kosten voor het aanbrengen van de maatregelen uit de huidige regeling. Die worden immers door decentrale overheden vergoed vanuit de rol van 'werkgever'. Het keurmerk PKVW is een eis om aanspraak te kunnen maken op de regeling.
- ④ Het stelsel Bewaken en Beveiligen wordt als aanvulling op de verantwoordelijkheid van het individu en de werkgever ingezet bij concrete aanwijzingen van dreiging. Er is sprake van maatwerk en risico-inschatting. De afstand tussen de basismaatregelen vanuit de regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' en het stelsel B&B wordt als groot ervaren.
- ④ De regeling 'basismaatregelen preventieve beveiliging' voor decentrale bestuurders expliciteert de werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden. De verantwoordelijkheid van werkgevers volgt op de individuele verantwoordelijkheid en reikt tot aan de grenzen van mogelijkheden voor de werkgever. Daarboven, ten aanzien van het stelsel Bewaken en Beveiligen, heeft de overheid een zorgplicht.
- ④ Het OM maakt in haar rol als werkgever voorafgaand aan de inzet van basismaatregelen voor haar medewerkers een situationele beoordeling van iemands situatie, het risico en de woning. Hieruit volgt maatwerk, dat op voorhand niet is gebonden aan budgetten en voorgeschreven maatregelen. Daaruit volgt een ruimhartigere inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen, met een bredere scope dan in de regeling voor decentrale bestuurders. Deze beveiligingsmaatregelen vloeien voort uit de werkgeversverantwoordelijkheid van het OM.

²⁵ Kosten voor de woningscan uitgevoerd door het CCV worden gedragen door het Rijk/BZK.

4 Conclusies, lessen en aanbevelingen

Dit hoofdstuk gaat over de lessen die volgens geïnterviewden, de expertsessies en de werkgroep op basis van de uitkomsten van het onderzoek vallen te trekken over de verbetering van de beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders. We gaan in op de volgende deelvragen:

- ③ Welke lessen kunnen worden geformuleerd ter verbetering van de huidige regeling en ter verbetering van de algehele beveiliging van de woonsituatie van decentrale bestuurders?
- ③ Welke mogelijk aanvullende beveiligingsmaatregelen kunnen worden geadviseerd omtrent de beveiliging van de woonsituatie voor decentrale bestuurders?
- ③ Hoe kunnen deze geadviseerde maatregelen worden geïmplementeerd, en wat zijn daarbij redelijkerwijs te verwachten kosten?

Na een algemene conclusie (paragraaf 4.1) bespreken we eerst de adviezen ter verbetering van de regeling zelf (paragraaf 4.2) en vervolgens de adviezen over de verbetering rondom de regeling en de brede systematiek (paragraaf 4.3). In de tot slot geven we een korte beschouwing (paragraaf 4.4).

4.1 Conclusie: mogelijkheden voor verbetering

De regeling preventieve beveiligingsmaatregelen voor woningen van decentrale bestuurders heeft als doel de veiligheid van woningen van decentrale bestuurders te verhogen. Door duidelijkheid te bieden over de vergoeding van een afgebakende set maatregelen waarin decentrale overheden als werkgever dienen te voorzien, beoogt de regeling een minimaal, uniform beveiligingsniveau te objectiveren. Daarmee beoogt de regeling ook de inzet preventieve beveiligingsmaatregelen buiten het publieke en politieke debat te plaatsen. Bij de opzet van de regeling is gekozen voor een generieke minimale preventieve beveiligingsstandaard wat betreft fysieke beveiligingsmaatregelen die vanuit de regeling in sobere uitvoering getroffen moeten kunnen worden.

In het onderzoek constateren we dat de regeling in enige mate bijdraagt aan de veiligheid - en het veiligheidsgevoel - van decentrale bestuurders, maar dat er ruime mogelijkheden zijn voor verbetering. Deze zien op zowel het beoogde doel van de regeling als de uitwerking en het gebruik van de regeling. We constateren dat de beoogde werking niet geheel en maar bij een beperkte groep bestuurders tot uiting komt.

Voorts zien we dat de regeling zich positioneert tussen enerzijds maatregelen voor preventieve beveiliging zoals het politie keurmerk veilig wonen (individueel) en de CCV-woningscan; en anderzijds het stelsel van bewaken en beveiligen dat aanvullend op de verantwoordelijkheid van het individu en de werkgever in werking treedt bij concrete signalen van dreiging. De aansluiting tussen de verschillende delen is echter voor verbetering vatbaar, met name de afstand tot het stelsel bewaken en beveiligen wordt – als gevolg van het ontoereikende bedrag en de beperkte selectie maatregelen in de regeling - ervaren als groot.

Een uitbreiding van de regeling in termen van budget en reikwijdte kan daaraan tegemoetkomen en het gebruik van de regeling vergroten. Daaraan kan uiting worden gegeven middels een vorm van differentiatie dan wel maatwerk op basis van een risico gestuurde benadering met een situationele beoordeling. Daarmee wordt naar verwachting de algehele beveiliging (van de woonsituatie) van decentrale bestuurders bevorderd. Er zijn goede voorbeelden te vinden in andere beveiligde beroepsgroepen. De maatwerk werkwijze zoals die door het OM wordt gehanteerd kan bij een verdere uitwerking van de regeling dienen ter inspiratie. Naast objectieve beveiligingsdoelen kan daarbij rekening worden gehouden met subjectieve veiligheidsdoelen.

4.2 Lessen voor verbetering van de huidige regeling

Op basis van de onderzoeksresultaten formuleren we de volgende lessen ten aanzien van de regeling:

- ③ De bekendheid van de regeling kan worden vergroot; het volledige potentieel wordt (nog) niet benut. Zo is bekendheid onder wethouders beduidend lager dan onder burgemeesters en zijn er regionale verschillen. Voor het verhogen van bekendheid lijkt het raadzaam met meerdere kanalen in te zetten, waaronder het centraal faciliteren van de organisaties (concreet: gemeentesecretarissen) met kennis en concrete producten en het borgen van kennis over de regeling in reguliere (netwerk)bijeenkomsten en werkprocessen van decentrale overheden.
- ③ Bekendheid van de regeling gaat momenteel gepaard met onjuiste of onvolledige beelden, waaruit drempels voortkomen in het gebruik van de regeling. Besteed bij het verhogen van bekendheid voldoende aandacht aan juistheid en volledigheid van informatie over de regeling.
- ③ Er wordt gepleit voor maatwerk en evenwicht in plaats van een uniform, generiek bedrag voor een vast pakket maatregelen. Bestuurders benadrukken dat niet alle maatregelen voor alle bestuurders nodig zijn.
- ③ Het gebruik van de regeling is momenteel beperkt. Dit komt deels door onbekendheid en het ontbreken van de behoefte aan maatregelen bij individuele bestuurders bijvoorbeeld omdat deze al zijn genomen, maar ook door de volgens respondenten ontoereikende hoogte van het bedrag en de te beperkte keuze van inzetbare maatregelen.
- ③ Ook weerhoudt de blijvende (ervaren) mogelijkheid dat beveiligingsmaatregelen onderwerp van het publiek debat worden, bestuurders om de regeling in te zetten. De geëxpliciteerde werkgeversverantwoordelijkheid introduceert daarbij een maximerende prikkel. De rol van decentrale overheden en vertegenwoordigende organen blijft daarmee variabel en diffuus.
- ③ De regeling is eenvoudig van opzet. Desondanks zien we dat er (ook nu) onduidelijkheid is over wat de regeling omvat en wie welke kosten betaalt. Daarbij leidt iedere vorm van complexiteit en 'gedoe' naar aanleiding van deze onduidelijkheid tot extra drempels in het gebruik. Minimaliseer daarom bij toekomstige ontwikkelingen de complexiteit in de regeling.
- ③ De regeling biedt daarmee nog geen standaard beveiliging. Positioneer veiligheid als vast onderdeel van werkprocessen voor aantredende bestuurders; ontwikkel daarvoor centraal (netwerk Weerbaar Bestuur, ministerie BZK) passend materiaal.

Vanuit de analyse van de bredere systematiek van beveiliging rondom de woonsituatie van decentrale bestuurders en parallelen met vergelijkbare beroepsgroepen, voegen we daar de volgende lessen en verbetering aan toe:

- ③ Het bedrag in de regeling is ontoereikend, zeker gezien de huidige prijsstijgingen.
- ③ De systematiek van de regeling is relatief inflexibel door het expliciteren van zowel bedrag als selectie van maatregelen in de regeling. Zowel bij het OM als de politie wordt middels maatwerk gedifferentieerd in maatregelen en kosten voor individuele medewerkers.
- ③ Het opnemen van een vaste selectie van maatregelen en een vast bedrag in de vorm van een regeling maakt aanpassingen relatief complex. Een meer flexibele vorm is gegeven de dynamiek in de bredere systematiek te verkiezen.
- ③ De scope van maatregelen in de regeling – sec gericht op fysieke beveiligingsmaatregelen voor de woning - is relatief beperkt. Zowel OM als politie hanteren een bredere scope met aanvullend ook elektronische maatregelen en maatregelen gericht op (online) gedrag. Ook richt het OM zich naast wonen ook op werk en nevenbetrekkingen, verplaatsen en informatie.
- ③ De scope van de regeling kan gebaat zijn met verbreding naar de gedragscomponent en de veiligheidsbeleving van bestuurders en hun gezin.
- ③ De bredere systematiek – waaronder het stelsel B&B en de methodieken in aanpalende beroepsgroepen – is in beweging. Deze dynamiek en (operationele) druk op het stelsel maakt het te overwegen om voldoende flexibiliteit in de regeling aan te brengen.

4.3 Adviezen en aanbevelingen

We formuleren de adviezen en aanbevelingen in drie categorieën. De eerste aanbevelingen hebben betrekking op de verbetering van huidige regeling. De tweede categorie aanbevelingen heeft betrekking op het meer fundamenteel herijken van de systematiek van beveiligen van de woonsituatie van decentrale bestuurders. Tot slot formuleren we enkele adviezen over aanvullende maatregelen.

Verbetering van de regeling

Op basis van de uitkomsten geven we de volgende adviezen over de verbetering van de opzet en het gebruik van de regeling. Deze adviezen zijn zowel van toepassing bij het behoud van de huidige regeling als bij mogelijke herijking van de systematiek. De adviezen moeten dan ook in samenhang worden gezien.

Opzet van de regeling

- ③ Hanteer bij aanpassing van de regeling 'eenvoud' als uitgangspunt. Voorkom daarmee onnodige complexiteit die leidt tot drempels in de uitvoering van de regeling.
- ③ Verhoog de flexibiliteit in de regeling door de selectie van beveiligingsmaatregelen (en eventueel het bedrag) niet in de regeling op te nemen, maar door in de regeling te verwijzen naar een separaat document waarin de selectie van maatregelen wordt opgesteld.

- ⦿ Laat een commissie periodiek het bedrag en de selectie van maatregelen herijken in relatie tot het doel van de regeling en in relatie tot de bredere systematiek van beveiligen.

Verhoog bedrag

- ⦿ Verhoog het beschikbare bedrag voor individuele decentrale bestuurders. Bij voorkeur wordt het bedrag verhoogd op basis van maatwerk middels een situationele beoordeling van het risico en de woning. In dat geval wordt het bedrag in toenemende mate open gelaten en voorzien van procedurele waarborgen. Alternatieven voor maatwerk zijn het introduceren van differentiatieniveaus op basis van functie en risicoklassen, dan wel het generiek verhogen van het beschikbare bedrag²⁶.

Verbreed focus van de regeling

- ⦿ Verbreed conform de systematiek van het Openbaar Ministerie de scope en reikwijdte van maatregelen voor de woonsituatie van bestuurders in de regeling. Betrek daarbij in ieder geval elektronische maatregelen, online maatregelen en maatregelen die gericht zijn op gedrag. Overweeg of en hoe de regeling zich ook dient te richten op 'verplaatsen, werken en nevenbetrekkingen'.
- ⦿ Verbreed de focus en daarmee ook het doel van de regeling van het 'sec' verhogen van objectieve veiligheid naar (ook) het verhogen van veiligheidsgevoel. Ook dit heeft gevolgen voor de selectie van beschikbare maatregelen, en moet in samenhang worden gezien met de inzet op de gedragscomponent in de andere adviezen.
- ⦿ Verbreed de focus van de regeling naar het sociaal systeem van de bestuurder en biedt daarbij handelingsperspectief door middel van het borgen van de gedragscomponent in de regeling.

Selectie maatregelen

- ⦿ Verbreed in lijn met de focus van de regeling tevens de selectie van maatregelen in de regeling. Overweeg daarbij in ieder geval:
 - Elektronische maatregelen: camera- en alarmeringssystemen, aansluiten op alarmcentrale, alarmopvolging.
 - Online maatregelen: digitale beveiliging, online vindbaarheid, anonimiseren.
 - Maatregelen op gedrag: gesprekken, training, beheer van de woning/woonomgeving.

Maatwerk

- ⦿ Niet alle maatregelen zijn voor de hele populatie van decentrale bestuurders noodzakelijk. Ook bestuurders benadrukken het belang van evenwicht. Met het oog op de verdeling van schaarste in het bredere stelsel en de behoeften van decentrale bestuurders lijkt maatwerk het meest passend.
- ⦿ Maatwerk kan op twee manieren in de regeling worden geborgd:
 - Borg in de regeling een systematiek voor maatwerk op basis van een risico gestuurde benadering met een situationele beoordeling, voorzien van procedure waarborgen. Dit biedt

²⁶

In bijlage 1 geven we een raming van mogelijke kosten behorende bij het toepassen van maatwerk.

tevens mogelijkheden voor (het nader borgen van) de-escalatie en bovenlokale coördinatie t.b.v. kennisopbouw en harmonisatie. Hiervoor kan bijvoorbeeld een periodiek uitgevoerd veiligheidsgesprek worden ingezet.

- Differentieer naar geobjectiverde risicoklassen met een opbouw en afbouw in pakketten maatregelen.
- ② Op basis van de onderzoeksresultaten lijkt de voorkeur van bestuurders en materiedeskundigen binnen voorliggend onderzoek uit te gaan naar een situationele beoordeling die voorzien wordt van procedurele waarborgen (checks and balances) boven het differentiëren naar geobjectiverde risicoklassen.

Herijking van de systematiek van beveiligen

Op basis van de uitkomsten blijkt dat er behoefte is aan het maatwerk op basis van een risico gestuurde benadering met een situationele beoordeling ten behoeve van een procedure waarborg. Gegeven de knelpunten die zich lokaal nog altijd voordoen, geven we de volgende adviezen over de herijking van de systematiek van beveiligen van de woonsituatie van decentrale bestuurders.

Overweeg het loskoppelen de toekenning maatregelen van decentrale overheden

Koppel de toekenning (de besluitvorming) van preventieve beveiligingsmaatregelen voor decentrale bestuurders los van de decentrale overheden. Dat vergroot de afstand tussen de betreffende bestuurder en de besluitvorming over de toekenning van preventieve maatregelen. We erkennen dat het centraliseren van een deelaspect van de werkgeversverantwoordelijkheid van decentrale overheden een principiële afweging is, met potentiële gevolgen in relatie tot aanpalende verantwoordelijkheden. Eerder wezen we op het mogelijke risico dat een centrale toekenning van preventieve beveiligingsmaatregelen voor de woning kan leiden tot een meer diffuus stelsel van verantwoordelijkheden en (extra) onduidelijkheid over de afbakening van verantwoordelijkheden. Dit moet echter worden afgewogen tegen het belang van het duurzaam uitoefenen van het ambt van decentraal bestuurder, ervan uitgaande dat de huidige belemmeringen voor decentrale bestuurders niet op korte termijn bij alle decentrale overheden kunnen worden weggenomen. Het toekennen van maatregelen zonder rol voor decentrale overheden kan worden vormgegeven vergelijkbaar met de systematiek van het Openbaar Ministerie²⁷:

- a. De situationele beoordeling en advisering over maatregelen in beginsel uit te laten voeren door beveiligingsexpert met kennis van de lokale situatie. Deze beveiligingsexperts kunnen tevens een rol vervullen in de gespreksvoering ten behoeve van de gedragscomponent en het periodiek evalueren van maatregelen.
- b. Verbindt de situationele beoordeling en advisering op lokaal niveau aan centrale toetsing van de conceptadviezen en centrale toekenning van de maatregelen ten behoeve van harmonisatie en standaardisering. Dit biedt tevens mogelijkheden voor monitoring en leren in de bredere systematiek. Het positioneren van de centrale beveiligingsexperts bij het ministerie van BZK lijkt het meest passend.

²⁷ Waarbij we opmerken dat hoewel er bij het OM sprake is van een centrale financiering, voorgestelde/geadviseerde maatregelen wel worden voorgelegd aan de betrokken parketleiding. Hierbij ligt de verantwoording niet centraal, maar blijft deze bij de werkgever (ergo parketleiding).

Overweeg het loskoppelen van (onafhankelijke) advisering bij toekenning preventieve maatregelen

Het centraliseren van de toekenning van preventieve beveiligingsmaatregelen is niet zonder risico. Decentrale overheden blijven als werkgever immers verantwoordelijk voor een deel van de veiligheid van decentrale bestuurders en daarmee ontstaan nieuwe afbakeningen met mogelijke knelpunten.

Een mogelijk alternatief is de toekenning van preventieve maatregelen bij de decentrale overheden als werkgever te behouden, maar aan de regeling onafhankelijke advisering – conform de systematiek van het Openbaar Ministerie zoals hierboven geschetst – toe te voegen. Daarmee wordt maatwerk op basis van een situationele beoordeling mogelijk, met afstand tussen de adviserende partij en de betreffende bestuurder en de lokale (politieke) context. Wel vraagt dit nadere uitwerking van de waarborgen in de regeling over de besluitvorming (in hoeverre en op welke gronden kan een decentrale overheid afwijken van het onafhankelijk advies) en een mogelijke tegemoetkoming voor uitzonderlijke gevallen waarin de kosten voor beveiligingsmaatregelen niet door de gemeente op te brengen zijn.

We zijn ons ervan bewust dat het een fundamentele afweging betreft of voorkeur wordt gegeven aan het verbeteren van de regeling ten behoeve van het decentraal toekennen van maatregelen, dan wel door het verbeteren van de regeling ten behoeve van het onafhankelijk adviseren over dan wel het centraal toekennen van preventieve beveiligingsmaatregelen. De eerder genoemde aanbevelingen zijn dan ook toepasbaar in de centrale toekenning van maatregelen, in het besef dat deze aanbevelingen in dat geval moeten worden gespecificeerd.

Houden van veiligheidsgesprekken op gezette momenten

- a. Zowel bij start functie, na x-tijdsperiode als bij concrete aanleiding
- b. Proactief aanbieden gesprekken, niet op basis van vragen bestuurders
- c. Bij inzet (zwaardere) maatregelen: periodiek herhalen/herijken situatie

Zorg daarbij voor een uniform gehanteerde gespreksleidraad die structuur geeft zonder de mogelijkheid voor situationele verdieping te verliezen.

De-escaleren

- 🕒 Borg met oog op capaciteit in het bredere stelsel het afschalen van maatregelen (de-escaleren) in de regeling, ook met oog op verbreding preventieve basismaatregelen en harmonisatie stelsel.
- 🕒 Verbind de inzet van basismaatregelen aan het periodiek evalueren van individuele maatregelen en afspraken met bestuurders over de-escalatie van maatregelen.
- 🕒 Verdelen van schaarste: de-escaleren niet enkel centraal 'objectiveren' en overlaten aan lokale toepassing (met variatie tot gevolg), maar voorzien van enige bovenlokale coördinatie.

Aanvullende beveiligingsmaatregelen

Op basis van de uitkomsten doen we de volgende aanbevelingen over mogelijke aanvullende maatregelen. Enkele aanvullende maatregelen kunnen ook worden opgenomen als mogelijke uitbreiding van de regeling.

Intercollegiale steun decentraal bestuurders

- ③ Organiseer systematisch intercollegiale steun of coaching voor decentrale bestuurders voorafgaand en na afloop van incidenten. Deze intercollegiale steun is (juist) ook van waarde tussen regio's.
- ③ Overweeg het ondersteunen c.q. faciliteren hiervan via het netwerk Weerbaar Bestuur.

Gedragscomponent

- ③ Borg de gedragscomponent in de CCV-woningscan voor bestuurder en zijn/haar omgeving.
 - Ter overweging: borg de positie van de CCV-woningscan in de regeling.
- ③ Breid de gedragscomponent uit naar omgeving, onderweg, digitaal (bestuurder en omgeving).
- ③ Verbind de gedragscomponent beveiliging werkplek en beveiliging woonomgeving.

Stelsel bewaken en beveiligen

- ③ Herijk periodiek de regeling op basis van de doorontwikkeling van het stelsel B&B en de ontwikkeling in parallelle beroepsgroepen (in ieder geval politie en het Openbaar Ministerie).
- ③ Betrek de verbetering van de regeling bij het expliciteren van de werkgeversverantwoordelijkheid in de doorontwikkeling van het stelsel voor samenhang tussen beide verantwoordelijkheden.

Kennis van de regeling

- ③ Blijf investeren in de bekendheid van de regeling en het kennisniveau van bestuurders en overheden over veiligheidsrisico's, de gedragscomponent en de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen.
- ③ Borg de regeling en bredere systematiek als onderdeel 'startpakket' aantredende bestuurders:
 - Ontwikkel / bied hiervoor materiaal aan vanuit het netwerk Weerbaar Bestuur.
 - Overweeg hierin een rol voor de Commissaris van de Koning.
 - Neem beroepsverenigingen van decentrale bestuurders mee in de bewustwording
- ③ Borg de regeling als standaard onderdeel scholingsbijeenkomsten zoals het burgemeestersklasje.
- ③ Communiceer over de regeling op meerdere kanalen (waaronder het netwerk Weerbaar Bestuur en Binnenlands Bestuur) om voorkomende misverstanden weg te nemen.

4.4 Hoe verder

Uit het onderzoek vloeit een aantal concrete aanbevelingen voort. Voordat de aanbevelingen verder kunnen worden uitgewerkt en een kostenraming kan worden gemaakt dient een aantal keuzes te worden gemaakt. De beslissing daarover ligt bij het ministerie van BZK, in samenspraak met stakeholders.

Overwogen dient te worden in hoeverre de huidige regeling centraal moet en kan worden vormgegeven, dan wel in hoeverre decentrale toekenning kan worden voorzien onafhankelijke advisering op basis van een

risico gestuurde benadering met een situationele beoordeling. Wordt gekozen voor centraliseren ten behoeve van harmonisatie en de gevraagde minimum standaard, of wordt gekozen voor maatwerk waarbij een regeling mogelijk niet meer nodig is? Of wordt de regeling in decentrale vorm behouden, waarbij wel wordt ingezet op een verbreding van de regeling met een hoger bedrag en een bredere selectie van maatregelen?

Overwogen dient te worden in hoeverre de regeling van het OM kan worden overgenomen als uitgangspunt voor zover deze niet strijdig is met de praktijk van het openbaar bestuur. Waarbij we overigens opmerken dat er binnen het OM niet sprake is van één regeling; de werkwijze van OM is vervat in meerdere regelingen, aangevuld met mondelinge afspraken, die op het moment van schrijven op papier worden gezet.

We zijn ons ervan bewust dat het anders organiseren van (de toekenning van) preventieve maatregelen moet worden gezien in de context van de bestaande verantwoordelijkheden. Dit dient afgewogen te worden tegen het belang van het duurzaam uitoefenen van het ambt van decentraal bestuur, ervan uitgaande dat ervaren belemmeringen voor decentrale bestuurders niet op korte termijn binnen alle decentrale overheden zomaar kunnen worden weggenomen.

We adviseren met een kleine groep betrokkenen verdere uitwerking te geven aan de uitkomsten van dit onderzoek. In bijlage 1 is tot slot een eerste raming opgenomen van mogelijke kosten die met aanpassing van de regeling gemoeid kunnen gaan.

4.5 Tot slot

De noodzaak voor verbetering van de veiligheid van decentrale bestuurders staat niet ter discussie. Het verdient de aanbeveling de regeling te blijven zien in het bredere palet van maatregelen gericht op de vergroting van weerbaar bestuur. Dat betekent dat de regeling in verhouding staat tot het brede stelsel van bewaken en beveiligen, maar ook in verhouding tot andere maatregelen gericht op het vergroten van de veiligheid van decentrale bestuurders. Waarin ook andere aspecten rondom (mogelijke) dreiging en veiligheid aan bod komen, van preventieve maatregelen tot aan nazorg en opvang; en waarbij aandacht is voor dader, slachtoffer én omgeving. Daarbij kan veel worden geleerd van de aanpakken bij andere doelgroepen -zoals het OM en hulpverleners en de kennis die daarover aanwezig is.

Tot slot zien we dat er veel bereidheid is onder de geïnterviewde materiedeskundigen om verdere uitwerking te geven aan de regeling. We hopen dat dit momentum wordt aangegrepen de regeling naar een hoger niveau te tillen en een aantal essentiële keuzes te maken. Ons onderzoek biedt daarbij een mogelijk eerste opstap.

Bijlage 1 Een eerste raming van mogelijke kosten

Uit het onderzoek vloeit een aantal concrete aanbevelingen voort over de doorontwikkeling of herinrichting van de regeling veilig wonen voor decentrale bestuurders. In deze bijlage schetsen we een aantal kaders en uitgangspunten die kunnen worden gebruikt voor een raming van mogelijke kosten en maatregelen. Afhankelijk van de keuzes kunnen de kosten worden opgedeeld in verschillende posten.

Mogelijke volumes voor toenemend gebruik van de regeling

Wanneer de bekendheid met de regeling en de toegevoegde waarde van de regeling voor decentrale bestuurders toeneemt, is de verwachting dat het gebruik en daarmee ook de kosten voor decentrale overheden toenemen. De vraag is welk gebruik mag worden verwacht. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat alle decentrale bestuurders het maximale bedrag in de regeling inzetten voor de beveiliging van hun woning. Meerdere bestuurders geven immers aan geen behoefte te hebben aan maatregelen, en een deel van de bestuurders heeft al maatregelen genomen, hetzij particulier, hetzij op basis van de regeling of maatwerk.

Om inzicht te krijgen in het mogelijke gebruik bij verdere verbetering van de regeling hanteren we drie ijkpunten. Daarbij gaan we richtinggevend uit van in totaal 2000 decentrale bestuurders. Het gaat om de volgende ijkpunten:

- 🕒 Momenteel maakt volgens de enquête 11% van de decentrale bestuurders gebruik van de regeling, en 19% van de bestuurders die de regeling kennen. Het gebruik kan allereerst worden vergroot door het informeren van de 40% van de bestuurders die niet met de regeling bekend zijn. Daarnaast geeft 27% van de bestuurders die de regeling kent en deze niet gebruikt aan in de toekomst (waarschijnlijk) de regeling wel te willen gebruiken. Daarmee komt het minimale gebruikspotentieel bij verbeterde bekendheid op 41%²⁸ van de decentrale bestuurders. Dit is het minimale gebruikspotentieel omdat daarmee de overige verbeteringen nog niet zijn meegewogen.
- 🕒 Daarnaast hebben tussen 2018 en 2022 643 bestuurders van provincies en gemeenten gebruik gemaakt van de CCV-woningscan. Uitgaande van in totaal 2000 decentrale bestuurders is dat een aandeel van 32%.
- 🕒 Tot slot blijkt uit de Monitor Integriteit en Veiligheid 2022 dat 67% van de wethouders en 77% van de burgemeesters ervaring hebben met agressie en geweld. Voor provincies is dat aandeel (voor alle politieke ambtsdragers) hoger dan bij gemeenten, bij waterschappen lager. Vanuit deze aantallen kan beredeneerd worden dat het potentieel gebruik van preventieve beveiligingsmaatregelen voor nog voor een hoger aandeel decentrale bestuurders relevant is, zeker wanneer de trend van stijgende intimidatie en (ernstige) (be)dreiging doorzet.

²⁸ 19% gebruik bij volledige bekendheid + 27% van de resterende 81%.

Concluderend lijkt het gebruikspotentieel van de regeling aanzienlijk hoger dan het huidige gebruik, maar kan tegelijkertijd slechts op basis van ijkpunten een voorzichtige verwachting worden uitgesproken. Zeker omdat het uiteindelijke gebruik afhankelijk is van verbetering in de regeling en de effectiviteit van maatregelen om de bekendheid te vergroten. We wijzen daarom graag op de mogelijkheid om tevens te kijken naar de ontwikkeling van het gebruik van preventieve beveiligingsmaatregelen ten gevolge van onder meer de Zeeuwse norm (zie p.22) en de ontwikkeling van de inzet van preventieve beveiligingsmaatregelen bij het Openbaar Ministerie.

Mogelijke kosten voor uitbreiding beschikbaar bedrag en selectie te nemen maatregelen binnen de regeling

Aan de hand van kaders krijgen we enig inzicht in de opbouw van kosten van maatregelen die op dit moment geen onderdeel uitmaken van de regeling maar wel gewenst zijn: camerasystemen en aansluiting op een meldcentrale. Het gaat om de volgende punten:

- ③ De reële kosten voor een mogelijke uitbreiding van het bedrag voor de binnen de regeling te nemen selectie van maatregelen kunnen bestaan uit eenmalige kosten (zoals plaatsing camera's, aanschaf noodknop) en periodieke kosten (abonnementskosten, aansluitingskosten).
- ③ Voor al deze maatregelen geldt dat de daadwerkelijke kosten afhankelijk zijn van de technische specificaties, het type woning dat wordt beveiligd maar vooral ook het doel waarvoor de betreffende maatregelen wordt ingezet. Dit kan zijn het winnen van tijd tot de interventie plaatsvindt, maar ook het vergroten van het veiligheidsgevoel.
- ③ Tot slot zijn er ook nogal wat (commerciële) partijen die dergelijke producten en diensten aanbieden, voor verschillende prijzen. Het CCV geeft een keurmerk af bij gekwalificeerde partijen.

Bij de kosten voor maatwerk (waarbij een selectie van maatregelen wordt getroffen op basis van een situationele risicobeoordeling) zijn de totale kosten niet op voorhand gelimiteerd. Op basis van ervaringen vanuit het Openbaar Ministerie kan wel een indicatie worden gegeven. Momenteel betreffen volgens het OM de gemiddelde uitgaven bij maatwerk tussen € 10.000 en € 15.000 per persoon. Dit zijn de uitgaven voor een uitgebreider pakket van preventieve maatregelen.

Daarnaast hebben enkele respondenten in de interviews gespecificeerd welke kosten zij particulier of vanuit maatwerk in hun decentrale overheid hebben gemaakt. Het gaat om bedragen van € 10.000 tot € 40.000 (uitzonderlijk). Overigens zijn er ook bestuurders die aangaven minder kosten te hebben gemaakt dan werd vergoed met de regeling. Dat bevestigt het beeld dat de potentiële kosten bij maatwerk sterk kunnen verschillen.

In de gesprekken zijn enkele bedragen genoemd van specifieke beveiligingsmaatregelen die niet met de huidige regeling zijn/worden bekostigd. We geven hier ter illustratie enkele maatregelen die specifiek genoemd zijn in het onderzoek:

- ③ Aanleg van aansluiting camerasystemen: enkele duizenden euro's.
- ③ Aanleg van aansluiting met de RAC: € 800, plus maandelijkse kosten het netwerk, onderhoud en aansluiting. Let wel, de totale kosten zijn afhankelijk van het aanleggen van een (extra) glasvezellijn. Kosten van de aanleg van een extra lijn kunnen oplopen van € 800 tot €11.000 euro.
- ③ Mobiel alarmeringssysteem: kosten om en nabij de € 700. Ervaringen zijn tot nu toe positief en mogelijk vanuit de RAC.

Mogelijke kosten voor uitbreiding regeling

De kosten voor een mogelijke uitbreiding van de regeling kunnen pas in een volgende stap worden geraamd, wanneer meer zicht is op de gemaakte keuzes bij het doel, de inrichting en implementatie van de mogelijk uitgebreide regeling.

Kosten kunnen bestaan uit onder andere de volgende posten:

- ③ kosten voor communicatie;
- ③ kosten voor onafhankelijke advies beveiligingsmaatregelen;
- ③ kosten voor periodieke veiligheidsgesprekken;
- ③ kosten voor online maatregelen;
- ③ kosten voor maatregelen gericht op het gedrag van de bestuurder;
- ③ kosten voor monitoring en evaluatie.

Een verdere uitwerking is mogelijk in een later stadium.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.

